ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 61 ◆ П'ятниця, 29 березня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Є своєрідна перевага у незнанні географії.

У дитинстві, користуючись цією перевагою, ви могли, живучи десь між Лохвицею й Гадячем, на берегах річечки Артополот, побудувати (в уяві, звісно) чудову каравелу, спустити її на воду, і вже того ж дня, при доброму вітрі, опинитися в Африці, уполювати крокодила й повернутися додому ще до того, як корова прийде з паші та принесе вам молока.

У зрілім віці теж набагато краще не знати географію, аніж знати її й повсякчас пам'ятати, що Дніпро вже не впадає туди, куди завжди впадав, а карти засмучують людину тим більше, чим більше вона знає про географію...

Фото Ореста ЛИЖЕЧКА.

Продиктовано в номер

ШАХТАРІ ОБИРАЮТЬ «ШАХИ»

Повністю чи частково не працює сьогодні половина вугільних підприємств Донецька. Дещо зменшилася кількість страйкуючих у Селидовому, Красноармійську, Добропіллі. Зняв супротив шахтарський Харцизьк. Однак застрайкували гірники одної з провідних шахт Макіївки — імені Бажанова.

Тим часом борг шахтарів невпинно зростає. З початку року заборгованість лише об'єднання «Донецьквугілля» становить близько 500 тисяч тонн палива. Спеціалісти об'єднання не без підстав вважають, що коли страйк навіть і припиниться, надолужити втрачене вже буде майже неможливо. Сьогодні на межі банкрутства шахтоуправління «Червона зірка», «Жовтневе», шахти «Трудівська», «Південнодонбаська» № 1, «Мушкетівська», імені Челюскінців.

Непрості стосунки складаються у гірників із суміжниками. Так, металурги відмовилися нещодавно постачати металоарками шахту імені Бажанова. Справа в тому, що звідси надходило вугілля на Ясинівський коксохімічний завод, а тепер страйкуючі «перекрили кисень». Як бачимо, усе взаємопов'язано. І все ж суміжники не втрачають надії, намагаються знайти спільну мову з шахтарями. Нещодавно в донецькому страйккомі побувала делегація металургів, народних депутатів із Запоріжжя. Обидві сторони, маючи спільні проблеми та інтереси, намагалися разом знайти вихід із тупикової ситуації. Подумалось: отак би шахтарям і з урядом вести справу — шляхом переговорів.

У ці дні на Донбасі має перебувати спеціальна урядова делегація з Москви, та страйкуючі шахтарі, за словами одного з їх лідерів М. Крилова, її ні в очі не бачили, ні словом про неї не чули. А час невблаганно летить. У такий без перебільшення переломний момент у Донецькому страйккомі відбулося чергове засідання представників шахт області, які сьогодні не працюють. Вирішено продовжити страйк за так званою шаховою системою (колективи страйкують почергово). Економічні, а тим паче політичні вимоги шахтарі Донеччини не знімають.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

МИ—НА ПЕРЕВАЛІ

На запитання парламентського оглядача «Голосу України» відповідає Голова Верховної Ради УРСР Леонід КРАВЧУК

— Щойно підбито, Леоніде Макаровичу, остаточні підсумки (уже в масштабах країни) всенародного референдуму і опитування на Україні. В день голосування Ви сказали, що були б раді, аби по другому бюлетеню висловились «за» 75 процентів тих, що прийшли на дільниці. Тепер уже результат відомий: сказали «так» за співдружність суверенних держав понад 80 процентів. Отже, бажаного ми досягли. Але що тепер за цим?

— 17 березня відбулася подія історичного масштабу. Справа в тому, що це не було голосування з якогось такого питання, щоб просто виявити думку людей — референдум дав можливість дізнатися про позицію народу з найбільш принципового, може, за всю історію, питання: як нам далі жити, якою дорогою іти.

Бачте, в житті нашого народу якось так складалося, що ми не мали, будемо говорити відверто, можливості вийти на шлях реального суверенітету. Навіть договір 1922 року і своїм змістом і особливо після того, як його фактично перекреслили, не зміг забезпечити нам державної самостійності.

Нині така можливість відкрилася. Відкрилася, перш за все, завдяки тому, що у нас був 1985 рік, — що б ми там не говорили. Тепер цією можливістю треба скористатися. Бо спираємося не на якусь там групу людей чи навіть окремий клас — ми спираємось на волю всього народу. Тим більше, що за Союз суверенних держав голосували не тільки українці, а й росіяни, євреї поляки, угорці. Для мене було навіть певною мірою несподіванкою, що в Севастополі, наприклад, за Союз суверенних держав проголосувало більше людей, ніж за перший бюлетень.

— Така ж історія й з угорцями на Закарпатті...

— Так. І все це тому, що ідея суверенітету, ідея державності нашої, розбудови нової держави уже оволоділа всім народом. Проти цього не можна йти. Я ще і ще раз наголошую: кожний день нашого життя, попри всі наші неприємності, негаразди в економіці, соціальній сфері, веде нас до демократії, плюралізму, свободи. Цього поступу зупинити не можна і не треба цього робити. Бо йти проти волі народу — це значить забратися в глухий кут. І всім політикам це необхідно чітко усвідомити, якщо вони не хочуть наражатися на небезпеку.

Тепер, знаючи волю народу, треба його бажання перекласти в конкретні політичні і правові формули, механізми. Причому вони мають бути такими, щоб при будь-якій ситуації, при будь-яких крутих зламах, що можуть настати (а нам треба і таке передбачати), ніхто не зміг скористатись якимись неточностями, туманними формулюваннями в своїх інтересах. Це треба зробити нам, Верховній Раді.

Якщо конкретніше, то найважливіша наступна робота в цьому плані — це творіння нового Союзного договору. Тут уже є певні здобутки, але є і недоліки, є неточності і концептуального, й правового порядку, тож робота в цьому напрямку ведеться значна. Далі, я думаю, нам працюватиметься над проектом Союзного договору значно легше, оскільки тепер керуватимемося не власними позиціями чи міркуваннями, а волею народу. Наше завдання — зуміти ці позиції сформулювати в окремі положення, статті, які б оцю волю народу чітко відобразили.

— Уміло скористатися добрими результатами — це теж, погодьтеся, мистецтво.

— Це для нас, я б сказав, для всієї Верховної Ради, для кожного депутата надзвичайно важливе завдання — уміло скористатися результатом опитування. Навіть той, хто був проти того чи іншого бюлетеня чи мав підозру відносно чесності при проведенні цієї роботи, сьогодні не має права нехтувати думкою виборців, на якій позиції не стояв би.

От я інколи спостерігаю на сесії Верховної Ради. Люди, які приймали Декларацію (а за неї, як ви пам'ятаєте, проголосували майже всі), коли доходить до переведення цього документа на мову конкретних законів, діють так, ніби це питання стоїть заново. Але це ж іде тільки уточнення прийнятого, вироблення механізмів його здійснення. То чого ж тоді робиться вигляд, ніби ми відкриваємо щось абсолютно нове? І стикаємося знову і знову з подібною ситуацією. А йде це все, на мою думку, від того, що люди не можуть перебороти в собі страху, який над ними тяжіє. Вони ще не всі піднялися на висоту суверенного мислення. В них ні-ні та й пробивається оця кріпацька залежність, уроджена психологія. Мовляв, як це воно буде, а ще нас запідозрять, що ми хочемо вийти з Радянського Союзу, а це вже сепаратизм. І пішло-поїхало з різними ярликами.

Думаю, що депутат, на відміну від інших, не може хитатися і туди й сюди. Він повинен діяти зважено, але водночас з твердих, осмислених позицій.

Людина хоче мати більше свободи — не в загальнофілософському розумінні, а в конкретних діях — господарюванні, при вирішенні всіх питань власного життя. І тут без внутрішнього розкріпачення не обійтись. Я, звичайно, відкидаю таке розуміння свободи: роби, що тобі заманеться. Я за свободу власної дії в економіці, фінансах, підприємництві. Що, здається, ще природніше для людини? А депутат голосує проти. Більше того, виступає й починає доводити, що ми йдемо не тією дорогою.

— Певне, тут ще дається взнаки ідеологічна зашореність декого.

— Просто комусь подобається так жити, коли хтось ним керує, диктує, куди йти і що робити. Рабське становище прямо-таки декому до душі — не потрібно ж думати, бо інші за нього думають, все розтовкмачать і скажуть. Це наше горе, і ми ніяк не в силі його перемогти. Правду кажуть філософи: найважче подолати психологічні бар'єри, традиції і звички.

— Таке ще запитання, Леоніде Макаровичу. Народу було запропоновано два бюлетені: союзний і республіканський. Ні для кого не секрет, що другий бюлетень — це винахід Голови Верховної Ради України. Але склалося так, що люди одночасно підтримали і те, і друге запитання. Чи не заплутують вони один одного?

— Ні, я б так сказав: люди висловилися за Союз, але певної формули, тобто Союз суверенних держав. Ці бюлетені доповнюють один одного і не входять ні в яке протиріччя. Коли б, скажімо, перший бюлетень не набрав потрібної кількості голосів, спрацював би другий. Наша позиція була абсолютно ясною й відкритою з самого початку — ніхто не збирається торпедувати створення нового Союзу.

Наше формулювання було спокійним і не зачіпало нічиїх інтересів. Але якби його не було, переконаний, що окремі західні області взагалі бойкотували б референдум як такий або просто провели б своє обласне опитування і на цьому поставили б крапку. А так пройшло все спокійно, цивілізовано, без будь-яких маніфестацій чи сутичок. І невідомо, хто б кого переміг. А тепер нам усе ясно: переміг здоровий глузд, розум народу, його цивілізованість.

Знаєте, я ще раз переконався, наскільки мудрий наш народ. До яких тільки спроб не вдавалися різні партії і групи людей, щоб на цій хвилі задовольнити власні амбіції — аж до непристойних методів. Народ усе це слухав, а проголосував, як належало. Він сказав ясно і чітко, що хоче жити тільки в Союзі, але не в якомусь там підлатаному, підштопаному, а в Союзі новому, створеному на засадах нашої державності, де б Україні була забезпечена справжня рівноправність і де б усі ми підходили один до одного з людських, гуманістичних позицій — і в політиці, і в економіці, і в правових питаннях.

— Підтримка першого бюлетеня, як на мою думку, це певна перемога і новий вотум довір'я комуністам, оскільки авторство його ні в кого не викликає сумнівів.

— Ну, чого ж. Перший бюлетень був прийнятий Верховною Радою СРСР. Тут справа не в тому, хотіли чого комуністи чи ні. Справа в тому, що ми діяли виважено й обачливо. Ми, ще раз кажу, не втручалися в права Верховної Ради СРСР. Не втручалися. Ми бачили, що це питання не відзначалося особливою чемністю до республік. І, не порушуючи Конституцію СРСР, вирішили: не будемо загострювати стосунки з Верховною Радою Союзу, не станемо втручатися в формулювання першого бюлетеня, а створимо свій. Тут немає перемоги тієї чи іншої групи або партії.

— Я просто не закінчив свого запитання. Говорячи про новий аванс довір'я до комуністів, хотів додати, що одночасно народ виявив довір'я і демократичним силам, підтримавши другий бюлетень. Отже, перемогли всі.

— Всі.

— А запитання таке, Леоніде Макаровичу. Чи не бачиться тут Вам ще одного результату референдуму, а саме: зменшення політичних протистоянь на Україні, оскільки тепер усі почувають себе переможцями, в основі чого — здоровий глузд і прагнення людей до громадського спокою?

— Я вже казав, що Верховна Рада напередодні референдуму діяла виважено й розумно. У всякому разі, ми не спровокували загострення становища в різних регіонах республіки. Не сталося чогось такого і під час голосування. Припинилося різке протистояння й у Верховній Раді, принаймні, сьогодні ніхто не вдається до таких способів протесту, як висмикування реєстраційних карток, захоплення трибуни тощо. Немає зараз матеріалу для цього. Народ не дав нікому політичного матеріалу для влаштування гучних акцій, що надзвичайно важливо.

Оце коли ми починаємо думати і так працювати, ми завжди добиваємось успіху. Знаю, що мене звинувачували і в окремих областях, і тут у Києві представники різних партій. Мовляв, ось придумав він другий бюлетень, тепер люди заплутаються, не знатимуть, за що голосувати. Мені завжди прикро, коли керівник обласної Ради чи секретар якоїсь партії починає думати за весь народ, апелювати до людської свідомості. Люди все розуміють і не треба себе ставити вище за них. Не я придумав другий бюлетень, це його саме життя придумало. Він випливає з Декларації, з нормального аналізу політичного становища в республіці і країні.

СВОЄЇ ІСТОРІЇ

— Референдум дав великий шанс і народу, і депутатам до примирення, громадянської згоди і тісної співпраці, чого ми давно чекали. Прикро лише, що ніяк не заспокоїться шахтарський край.

— Прикро й мені, дуже прикро, що не хочуть цього зрозуміти шахтарі. Вони виступали й виступають, що цілком підтримують ідею суверенітету — і в Донбасі, і в західному регіоні. І раптом, коли ми вже пішли дорогою суверенітету і починаємо завойовувати якісь позиції, коли до нас світ повернувся обличчям, бо на Заході і Сході за межами країни побачили, що ми не просто декларуємо суверенітет, а почали дещо практично робити, коли ми в такій складній обстановці забезпечуємо спокій, стабільність, не скотилися до міжнаціональних чвар і крові, коли нині, як ніколи, треба підставляти плече один одному, шахтарі почали руйнувати те, що ми завоювали. Хіба вони не знають, що роблять? Хіба їм не відомо, що без вугілля зупиняться коксохімічні підприємства, потім домни, мартени, залізниці. Що далі? А далі знову втрати, зниження виробництва, падіння життєвого рівня.

Ось шахтарі вимагають підвищення заробітної плати. За який рахунок? Ну, гаразд, закупимо друкарські верстати і почнемо гнати на них гроші. Хіба це когось влаштує, коли під цими грошима нуль товарів, хіба це політика господарів? Пробачте, але я ніяк не зрозумію господарів, які можуть на своїй землі руйнувати своє господарство. Не знаю — може, їх хтось підштовхує до цього, може, комусь вигідний страйк, не знаю.

— Коли я недавно слухав по телебаченню шахтарів, їхні заяви, мені здалося, що страйкова криза минає. Виявляється, радість була передчасною.

— Я ж коли зустрічався з шахтарями, казав, що ми для них зробимо все, що можемо. І слова підкріплюємо ділом. Ніколи ще шахтарі не одержували тринадцять мільярдів карбованців дотацій. Ми чесно їм віддали все, що могли нашкребти. На засіданні Президії прийняли постанову про вдосконалення оплати праці, тарифних ставок. Разом з тим сказали шахтарям чесно й відверто: ваші проблеми будемо вирішувати послідовно, але поступово — немає у нас нині інших можливостей. Коли б ми були багатими, одразу віддали б усе, що маємо — чого б це морили людей тяжкою працею і не давали можливості одержувати за неї гідну оплату. Все ми щось ділимо, розподіляємо за рахунок інших замість того, щоб зробити кроки до стабілізації, до поліпшення економічного становища, щоб хоч трішки зрушити вперед — тоді й ділити буде що по справедливості.

Не знаю, декому в країні дуже хочеться, щоб комусь було гірше, щоб розпалити ворожнечу і на цій хвилі прийти до політичної влади. Ну так же не можна — на чужому горі, на біді народній добиватися своїх політичних цілей. Я просто не можу зрозуміти таких людей.

— Давайте, Леоніде Макаровичу, ще раз повернемося до підсумків референдуму. Отже, народ своє слово сказав, Верховна Рада, депутати одержали рішучу підтримку і впевнено можуть іти далі до своїх цілей. Яку модель Української суверенної держави Ви бачите перед собою? Яка, зрештою, поступовість її будівництва?

— Поступовість отака. Ми маємо прийняти закони, постанови Верховної Ради, які утвердять цю суверенність у кожній галузі — економіці, соціальній, міжнародній, культурній сферах — у всьому нашому житті. Скажімо, ми прийняли Закон про створення свого національного банку. Це вже великий крок уперед. Або ж Закон про зовнішньоекономічну діяльність. Такі закони може приймати тільки суверенна Верховна Рада. Попередня, залежна у всьому від Центру, подібних законодавчих актів затвердити не змогла б.

Звичайно, в цих законах ще будуть певні уточнення — це ж перехідний час, щось доведеться відшліфовувати, удосконалювати, але це перші кроки самостійної держави. Цього, мабуть, дехто до кінця не розуміє, але це — реальність! Приємно дивитися на тих депутатів, які знають, розуміють, що вони є творці законів самостійної держави, яка не дивиться слухняно нагору, не є колонією, автономією чи штатом якоїсь іншої держави.

Це перші кроки. Наступний, дуже серйозний крок треба зробити у напрямку нової Конституції. Вона має розставити всі крапки над «і» та встановити правління, форму влади — судової, виконавської відповідно до проголошення державності.

До Конституції ми вже йдемо через свої закони і постанови — без цього відразу прийти до неї дуже важко. Ці закони проходять апробацію в житті і займуть своє місце як окремі статті в майбутній Конституції. Лунали в нас, знаєте, окремі голоси, що, мовляв, давайте не гаяти часу і одразу візьмемося за Основний Закон. Ні, так нічого не вийде. До Конституції треба йти і життям, і часом, і окремими пробами, якщо хочемо мати глибокий фундаментальний документ.

І третій етап — це Союзний договір. Він для нас, як ви самі це розумієте, має принциповий характер, тому що наша державність твориться не сама по собі, в глухій ізоляції, а у співдружності з іншими народами, республіками. А раз наша держава знаходиться в Союзі, то мають бути чітко визначені відносини з республіками, владою і Центром. Оскільки Союзу захотів наш народ,ми маємо всі свої дії чітко скоординовувати з усіма іншими державами, що знаходяться в Союзі.

Ця робота Верховної Ради одна з найскладніших. Я бачу тут дві крайні позиції наших депутатів. Одні хотіли б, щоб загалом нічого не приймати і трястися, як і раніше, перед будь-яким прогресивним кроком. Інші хочуть усе зробити тут же, негайно. Давай-но їм власні гроші, хоч знають, що для їх введення потрібно два-три роки. Для чого робити те, що неможливе? І оці крайні просто заважають Верховній Раді плідно працювати. На щастя, таких стає дедалі менше. Люди давно вже розкусили, хто є хто. Вони з посмішкою зустрічають таких депутатів на трибуні — мені ж згори все видно, — оскільки зарані знають, хто що може втнути. А, раніше ж, пам'ятаєте, це викликало в залі справжню бурю. Частина депутатів ставала на захист однієї позиції, друга — іншої. І пішло-поїхало. Замість конкретної роботи — мітингова площа.

— Ви говорите, що, ідучи дорогою суверенітету, ми знаємо, що хочемо. Але ж і Центр знає і хоче. Тільки своє, чим нізащо не захоче поступитись. Особливо у розділі національного банку, зовнішньоекономічних відносин та й багатьох інших. Він буде триматися до кінця, щоб не поступитися своєю монополією. Ви як член Ради Федерації все це бачите власними очима. Чи є у Вас оптимізм відносно того, що в Кремлі є люди, які зрозуміють інтереси України?

— Ви знаєте, у мене оптимізм не від того, що нас зрозуміють. Мене радує, що там такий я не один. З позицій суверенітету виступає, можливо, ще жорсткіше, ніж я, Єльцин, таких же позицій тримаються Назарбаєв, Карімов, Дементей. Суверенітет — позиція не тільки України. Всі народи збагнули, що дорога до суверенітету — це вихід із того складного становища, яке є. З іншого боку, всі зрозуміли, що виходити з тупика на даному етапі розвитку суспільства треба не поодинці, а спільно. Як далі діяти, саме життя покаже. Але сьогодні треба діяти разом: на принципах справедливості, доброти, свободи, гуманізму. І не треба перетягувати канат, чия візьме. Тим більше, шукати винного.

Я от дивлюся на Михайла Сергійовича — він розуміє наші проблеми. Але деякі його помічники вперто тягнуть до старого. Так само і міністри, які ще лишилися, прагнучи втриматися на своїх панівних позиціях, лякають нас на Раді федерації, що це кінець, розвал усього живого. Та немає ніякого розвалу. Ми маємо унікальну можливість створити на нових засадах велику державу, в якій би панували довір'я, злагода, спільність у вирішенні будь-яких проблем. Але ця держава має рахуватися з історичними особливостями, національними звичаями, традиціями кожного народу і постійно їх задовольняти.

— Так, час визрів.

— Визрів. Я знаю, що попереду велика запекла боротьба, конфлікти — ну хто захоче з тих же міністрів поступитися владою, знаючи, що піти на це, значить, лишитися без нічого? Але цей важкий шлях нам неодмінно треба подолати.

Оптимізм у мене ще й від того, що 80 процентів з тих, що проголосували, виявили волю будувати саме той Союз, про який ми говоримо. Хто наважиться тепер іти проти народу? А якщо й наважиться, його чекають великі неприємності.

Ця ситуація справді унікальна. Адже ми маємо справу з конституційною більшістю у своєму волевиявленні. Тепер не скажеш: хай собі як хочуть голосують, а я маю власну думку. Така власна думка годиться для домашнього вжитку, а не для політики.

— У мене викликав посмішку виступ одного депутата, який після референдуму з якимось поспіхом, як мені здалося, заявив: три західні області голосували тільки по своєму бюлетеню, але я прошу приєднати ці голоси і до українського опитування. Видно, все-таки вони зрозуміли свою помилку, проігнорувавши навіть другий бюлетень.

— Це свідчить тільки про те, що люди починають дедалі реальніше дивитися на життя. Думаєте, нам легко дався оцей український бюлетень? Скільки було затрачено сил і енергії, щоб акумулювати найцікавіші думки щодо цього і прийти до відомого вам варіанту. Очевидним було одне: як тільки ми хитнемося або в один край або в інший, якщо не знайдемо розумного компромісу, який відповідав би соціальному настрою людей, будемо приречені на поразку.

— Леоніде Макаровичу, одне делікатне питання. Під час поїздки на Львівщину, люди Вас не раз називали Президентом. Чи не свідчить це про те, що настав час Україні мати свого Президента?

— Думаю, сьогодні нам не треба поспішати з встановленням посади Президента. Я говорив не раз і повторюватиму безкінечно: нам зараз треба працювати так, щоб завоювати довір'я народу, щоб він почав поважати свою владу. Коли це станеться, можна й без надзвичайних повноважень зробити у сто разів більше, ніж з ними.

Звичайно, форма правління — далеко не остання справа і про це думати треба. Але не сьогодні. Сьогодні треба налагодити спокійне життя, яке почалося після референдуму, і прагнути, щоб Верховна Рада й далі діяла конструктивно, вчасно приймала життєво необхідні рішення.

І ще на одну деталь хотілося б звернути увагу. На сесії говорилося про те, що отой високий процент голосів, який набрав український бюлетень, зробив зайвим ставити питання про довір'я нинішньому складу Верховної Ради, на чому свого часу наполягали студенти. Народ про це довір'я теж сказав ясно й однозначно.

Отже, віра в депутатів, Верховну Раду сьогодні є. І ми ще з більшою енергією відстоюватимемо й захищатимемо інтереси свого народу, свій ринок, свою економіку, свою землю. Захищатимемо чесно й сміливо, ні перед ким не кланяючись і не стаючи на коліна.

Бесіду вів Анатолій **КРАСЛЯНСЬКИЙ.**

Парламентська хроніка

РАДА ЙДЕ У ВІДРИВ

Денне й вечірнє засідання 27 березня

На них депутати остаточно «добили» Закон «Про підприємства в Українській РСР», Постанову про порядок введення його в дію, відмовилися голосувати за 9 Указів Президії Верховної Ради УРСР, бо не було на руках їх текстів, і прийняли Постанови парламенту «Про порядок введення в дію «Положення про порядок надання і вилучення земельних ділянок», «Про створення в 1991 році республіканського позабюджетного фонду стабілізації економіки Української РСР» та Закон «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» в першому читанні.

Коли почалося засідання, Закон про підприємства було обговорено вже майже повністю. Однак заключна суперечка, що виникла між депутатами, як на мене, була давньою і принциповою, йшлося про те, якою мірою підприємство відповідатиме за здоров'я й життя робітника і хто буде господарем на державному підприємстві, хто затверджуватиме його статут. Голова парламентської Комісії з питань розвитку базових галузей народного господарства В. Євтухов і головуючий Л. Кравчук відстояли думку Комісії: статут підприємства затверджується тільки за участю трудового колективу, якщо той не є власником підприємства. Концерни, які усунули трудовий колектив від цього, порушили закон і відповідатимуть за це. Більшість депутатів їх підтримала.

Парламент прийняв ті акти, які ще далі просунули республіку на шляху до реального суверенітету, наповнення його матеріальним і фінансовим змістом та зосередження влади в республіці в руках Верховної Ради України як її найвищого керівного органу.

По-перше, під час обговорення Постанови про введення в дію Закону «Про підприємства в Українській РСР» було проголосовано про припинення дії на Україні 8-ї статті союзного закону про бюджет. А це означає, що десять з половиною мільярдів карбованців можуть не потрапити до союзного бюджету, а залишитися в республіці і бути використаними на її потреби.

По-друге, було прийнято рішення про позабюджетний стабілізаційний фонд, метою якого є «вжиття позачергових заходів щодо забезпечення нормального функціонування економіки, фінансування інвестиційних та інших програм, а також для фінансової підтримки окремих галузей господарства й підприємств, які зазнають у період переходу до ринкових відносин утруднень». І хоча цей фонд в основному має створюватися за рахунок республіканських підприємств, від роздержавлення економіки України, це все-таки спроба власними силами утримати економіку від хаосу, а отже, й не допустити зниження життєвого рівня людей. Бо фондом розміром 12,2 мільярда передбачено 6,3

(Закінчення на 4-й стор.).

Вісті з місцевих Рад

ЯК ЗУСТРІТИ РИНОК?

Учора це питання стояло в центрі уваги сесії Чернівецької обласної Ради. Депутати заслухали доповідь першого заступника голови облвиконкому І. Шилепницького. Незважаючи на всі труднощі в економіці, соціальному розвитку області, хлібороби забезпечили стабільність виробництва сільськогосподарської продукції.

На сесії було виявлено діловий і творчий пошук власних можливостей виведення народного господарства області з кризової ситуації, депутати намагалися заглянути в день завтрашній, аналізували, що означає регульований ринок і які механізми мають діяти в цих умовах.

Сесія розглянула також організаційні питання, хід виконання наказів виборців, внесла зміни в територіальний устрій тощо. З усіх обговорюваних питань прийнято відповідні рішення.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент.
Чернівці.

Факт і коментар

СУХАРІ НА КВІТЕНЬ. І ДАЛІ?

Минулого тижня Чернігів став у черги за хлібом. У суботу до вечора я обійшов чотири хлібних магазини. На жаль, вони були заповнені тільки злими покупцями. Не менш знервовані продавці відповідали їм:

— А ми хіба винні? Хліба завозять стільки — як і раніше!

Нарешті я знайшов хліб — у магазині № 150. Вмить тут зібралася півкілометрова черга. Я простояв годину й купив останні дві хлібини.

— Що ж трапилося? — питаю у продавців.

— Після оголошення про підвищення цін люди почали сушити сухарі, — відповіли мені. — Приходять сім'ями, забирають усе. Не знаємо, що й робити.

Майже третина чернігівців мають підсобні господарства. Тримають курей, свині. Підгодовують їх, звісно, не комбікормами, а хлібом.

— На 20 тонн хліба більше завозять тепер, ніж раніше, — говорить генеральний директор виробничого об'єднання хлібопекарської промисловості В. Биковець. — Та вже, здається, ажіотаж спадає.

Тим часом у неділю вночі невідомі зловмисники зробили спробу проникнути у хлібний магазин по вулиці Бєлова, 10.

У понеділок у Чернігові знову були черги.

Сергій ПАВЛЕНКО. власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

НА СЦЕНУ ВИХОДИТЬ... МЕЦЕНАТ?

Держава і культура

Як казали мудреці, все тече — все змінюється. Сьогоднішня економічна, політична ситуація багато чим відрізняється від учорашньої. Як почувається в ній культура, зокрема театр, чи не задушать його економічні лещата ринку?

Про це і йшлося на розширеному засіданні постійної Комісії Верховної Ради УРСР з питань культури та духовного відродження, на якому обговорювалась проблема: «Законодавчий захист театру в умовах переходу до ринкової економіки».

Виступаючи, головний режисер Житомирського музично-драматичного театру імені І. Кочерги Сергій Сміян, зокрема, підкреслив, що в сьогоднішній ситуації потрібний чіткий підзаконний акт, яким закріплювався б юридичний і економічний статус театру. Без цього справу не зрушити з місця. Потрібна система в роботі, а не епізодичні випадки уваги. Ось і нині, продовжив головний режисер, приїздить до Житомира міністр культури СРСР Микола Губенко. Як реакція — всі цікавляться проблемами театру. Поїде міністр — про театр знову забудуть. І ще одне: вражає пасивність місцевої інтелігенції, зокрема обласної організації Спілки письменників, яка покликана нести культуру в народ. На запрошення відвідати прем'єру вистави відгукнувся лише один поет.

Мораль — мораллю, пропаганда — пропагандою, а без матеріальної підтримки з боку держави нічого не вийде. Що ж сьогодні маємо? На засіданні зазначалося: на потреби культури на Україні виділено коштів у 1,7 раза більше, ніж торік. І водночас це менше в порівнянні з сусідніми республіками.

Прозвучала думка й про те, що варто створити Український фонд розвитку культури і мистецтва.

Присутні вносили чимало пропозицій щодо поширення контрактової системи. Як, наприклад, у Дніпропетровському театрі імені Т. Шевченка. Проте тамтешнє керівництво діє на власний ризик, оскільки не внесено належних змін до Кодексу законів про працю. Тому слід розробити відповідне положення, яке давало б право керівництву театру діяти на законних підставах, враховуючи й надання житла приїжджим акторам.

На сьогодні підприємствам дозволяється виділяти не більше одного відсотка на розвиток культури. Але Мінфін СРСР натворив безліч «рекомендацій», які роблять меценатство невигідним для підприємств. Економічно підтримавши культуру, вони зазнають значних збитків. Тому, зазначалося, майбутній Закон про культуру має заохочувати підприємства до меценатства, а не навпаки.

Володимир Гнатенко, голова Всесоюзної асоціації директорів театрів, директор академічного українського драматичного театру імені І. Франка, наголосив на необхідності створити механізм, який визначав би суму дотаційної доплати на театри. Причому, ці кошти мають надходити незалежно від відносин театру з вищестоящими органами культури.

Директор додав, що вже є розроблені пропозиції щодо постійнодіючого механізму фінансування театрів, погоджені з провідними економістами, зокрема Володимиром Черняком. Їх буде подано на розгляд комісії.

Цікаві пропозиції щодо майбутнього театру внесла заступник завідуючого відділом гуманітарних проблем ЦК Компартії України Алла Погорєлова:

— Дбаючи про створення правової основи захисту театру в умовах ринкових відносин, державної підтримки всієї культури, важливо у тісному взаємозв'язку розглядати законопроект «Про культуру в Українській РСР» та проекти законів УРСР «Про систему оподаткування», «Про податки з підприємств, об'єднань і організацій», «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян і осіб без громадянства».

Мабуть, д
чила вона, д
ним депутат
до розгляду
активніше
від тих
приємств, як
культуру, ро
ня духовнос
шенні всіх п
чи з економ
на жаль, не
хід реаліза
ної, обласни
витку культ
питання над
альні. Культ
ді могутній
ції в суспіль
саме про ін

На засіда
пили на
УРСР Степ
Осадчук, Яр
Олександр
Дума.

Закрива
лова
з пита
духовного
Танюк сказ
зиції та по
ючих будут
підготовці
ну, який ма
нашої куль

Володимир

РАДА ЙДЕ У ВІДРИВ

(Закінчення. Початок на 3-й стор.).

мільярда на відшкодування різниці цін на вугілля, та інші шахтарські проблеми, 3 — на фінансування будівництва житла, лікарень, закладів культури тощо, 2,5 — на покриття збитків житлово-комунального господарства, 0,4 — на покриття збитків від перевезення пасажирів міським автотранспортом.

Далі був закон, моральну й політичну значимість якого важко переоцінити, — про реабілітацію політичних репресованих. Закон про моральне очищення й покаяння не тільки всього суспільства, а й верховної влади та її інститутів, яка зрікається протиправних та антилюдяних дій своїх попередників. Закон, який, врешті-решт, остаточно усуне парадоксальність ситуації щодо колишніх «в'язнів совісті», які були засуджені за думки, а згодом помилувані парламентом Союзу РСР за невчинені злочини. Багато з цих людей сьогодні — депутати Рад різних рівнів, а Україна — одна з небагатьох країн світу, де серед парламентаріїв є люди, колишні в'язні з незнятою судимістю. Це теж парадокс, бо, як сказав російський письменник - правозахисник Л. Тимофеєв, «наше звільнення є фактом торжества... тих самих ідей, за які люди свідомо йшли до в'язниць і таборів». Цей закон — у контексті нашого визнання перед усім світом пріоритету загальнолюдських цінностей і свободи особистості.

Головне в Законі, як на мене, те, що реабілітація охоплює «увесь період після 1917 року до моменту набрання чинності цим Законом» і поширюється «на осіб, необгрунтовано засуджених за цей час». Це — всі категорії політичних в'язнів, окрім зрадників Батьківщини, посібників бандитів та окупантів, військових злочинців, політичних бандитів тощо.

І роботи в цьому напрямі — непочатий край. Як повідомив доповідач з цього питання, голова парламентської Комісії М. Науменко, за попередній час реабілітовано вже 485 457 чоловік, але понад 200 тисяч справ ще чекають на це. У 1928 — 1952 роках з України було незаконно виселено понад 500 тисяч чоловік. Серед них: «куркульські» сім'ї — 12 340, за «націоналізм» — 192 543, людей інших національностей, сектантів та військовослужбовців армії Андерса — 303 982.

Реабілітація включає в себе не тільки поновлення людей у громадянських правах, а й відшкодування матеріальних збитків, повернення майна, права повернутися на колишнє місце проживання.

Для цього проведено спеціальні підрахунки витрат. Тим, хто безпосередньо відбував покарання, — 140 карбованців за кожний місяць ув'язнення, але не більше 12 тисяч. Таких людей на Україні 58 тисяч і загальна можлива сума становитиме 689 мільйонів карбованців. Виплатити її планується протягом п'яти років. Загальна сума компенсації за майно, будівлі, господарство приблизно становитиме, за даними Міністерства фінансів УРСР, 1,4 мільярда карбованців. Передбачені реабілітованим і пільги.

Проект Закону залишив невизначеним багато питань: чому не названо осіб, винних у репресіях; який механізм компенсації сім'ям; чому компенсація за рахунок державного бюджету, а не винних організацій; де брати гроші; хто і як визначатиме статус політичного репресованого; як розрізняти тих, хто боровся за ідею словом, і тих, хто виступив зі зброєю проти зброї; хто такі посібники бандитам тощо. Але Закон було прийнято в першому читанні переважною більшістю.

Отже, Верховна Рада України знову випередила союзну, ще раз продемонструвала здатність приймати важливі самостійні рішення і розійшлася на роботу в комісіях до 16 квітня. Але Л. Кравчук попередив депутатів, що термінові пленарні засідання цілком можливі.

Володимир СКАЧКО, парламентський кореспондент «Голосу України».

Телеграфним рядком з Донецька

АКЦІЇ ДЛЯ ДОБРОБУТУ

Першими на Донеччині впровадили акції в колгоспі «Червоний партизан» Добропільського району. Спершу обережні селяни викупили половину акцій, побудували пекарню й лазню, потім розійшлася решта. А недавно колгосп отримав з Держбанку цінних паперів ще на 100 тисяч карбованців.

«ЗІРКИ» НА НЕБОСХИЛІ

У донецькому палаці «Юність» відбувся благодійний вечір артистів обласного академічного театру опери та балету. Мета — привернути увагу громадськості до скрутного становища театру, допомогти йому коштами на ремонт. З'явилась тут і рідкісна «зірка» — народний артист України Вадим Писарєв.

ПОБУТ ПОБУТОВИКІВ

Рік тому Харцизький побуткомбінат перейшов на орендні стосунки, скоротивши адмінапарат. На цьому зекономили 80 тисяч карбованців фонду оплати праці. Підвищили преміальні виплати, збільшено відпустки. Стабілізувалось фінансове становище. Тепер планується створити акціонерне товариство з наступним викупом основних засобів виробництва і переводом комбінату в колективну власність.

ІМЕНІ ЛЕОНТОВИЧА

Великий український композитор М. Леонтович на початку століття працював на Донеччині, викладав у залізничній школі на станції Гришино (тепер Красноармійськ), створив тут перший на Україні робітничий хор. Обласне відділення музичного товариства республіки заснувало премію імені композитора — з метою популяризації його творчості й розвитку хорового мистецтва в області.

НЕЗРУШНА ЧЕРГА

Нині лише у виробничому об'єднанні «Донецьквугілля» чекають черги на отримання житла понад 23 тисячі гірників. З них понад тисяча чоловік — з шахти «Південнодонбаська», що у Вугледарі, де будівництво житла не ведеться вже другий рік.

Юрій ДОЦЕНКО.

Думка спецкора

ЦІНИ СПУЩЕНО З ЛАНЦЮГА

Сталося... Непопулярний захід — реформа роздрібних цін, точніше, їх глобальне підвищення, вже практично реалізується. До речі, цей захід міг би мати й привабливіші риси, може, навіть популярні, якби був вжитий своєчасно. Але то вже інше питання.

Тепер же ми внутрішньо принишкли й чекаємо, що далі? Який наступний непопулярний захід нас спіткає? Втім, на часі приватизація державної власності. Як вона розвиватиметься в умовах суцільної бідності, важко передбачити.

Тим часом гіпотетичні ціни не такі вже й уявні. Вони вповзли на прилавки магазинів під різними символами: договірні, комерційні, й тепер вже стали лякаючою реальністю. Ну, скажімо, хто з нас, середньостатистичних трудівників, може собі дозволити купити дубляньку чи шубу за 7—15 й вище тисяч карбованців, джинси — за 600 карбованців, звичайнісіньку жіночу блузку — за 300 карбованців?

Але нас втішають, навіть умовляють. Сиплять звідусіль цифрами, що мають мало спільного з реальністю, обіцяють не тільки підвищення цін, а й компенсування витрат. За рахунок чого? Невже знову завдяки друкарській машині?

«Аргументы и факты» у № 12 дають оптимістичну заявку вустами одного з керівників центральних фінансово-цінових відомств, який запевняє, що республіканські бюджети виграють від реформи цін 66 мільярдів карбованців — за рахунок перевищення прибутків над компенсацією. Причому неоднозначно підкреслюється, що додаткові прибутки від реформи практично стосуються республіканських бюджетів.

Тобто виходить, скажімо, Україна тільки виграє від того, що хлібина тепер коштуватиме 60 копійок, кілограм яловичини — 7 карбованців, пшоно — 1 карбованець тощо. Словом, нам лишається вітати безпрецедентну дорожнечу,

що за
го зна
шоковок.
— шокова
повного, вс
до централ
коли довір'
пується.

Довелося
працівникам
УРСР. Про
говорити, в
прибутків, н
шої ж киш
що на ком
сокої собі
рокого вжи
дорож по
ріали,
порт тощо.
економічні
ністю роз
ній товаро
становить
ванців на
го переви
дрібних ц
карбованці
від цих 66
досить ум
жемо тіл
ще й соці
нині воно
ків замість
ми не по
виробництв
тів харчув
сить соро
коли гово
мільярдів
гальні пот

А мож
рення вив
благодаті?
це — мар
на спром
невисока.
мерційних
ся окремі
місць біц
кишені. З
ряє навко
прилавків
версамів,
ють погля

Тож пр
чергова
ж нам
спущено
вальвація
бованця
лі?

Людми

…ЦЕНУ ВИХОДИТЬ… МЕЦЕНАТ?

Держава і культура

…цевої інтелі-… …ема обласної …ілки письмен-… …кана нести …род. На запро-… прем'єру …нувся лише … мораллю, про-… …пропаганду, а …і підтримки з …нього не вий-… маємо? …зазначалося: на …ок на Україні …ів у 1,7 раза …рік. І водно-… …порівнянні з …убліками. …думка й про …створити Укра-… …витку куль-… …осили чимало …до поширення …системи. Як, …Дніпропетровсь-… …імені Т. Шевчен-… …тешнє керів-… …власний ризик, …есено належ-… …одексу законів

про працю. Тому слід розробити відповідне положення, яке давало б право керівництву театру діяти на законних підставах, враховуючи й надання житла приїжджим акторам.

На сьогодні підприємствам дозволяється виділяти не більше одного відсотка на розвиток культури. Але Мінфін СРСР натворив безліч «рекомендацій», які роблять меценатство невигідним для підприємств. Економічно підтримавши культуру, вони зазнають значних збитків. Тому, зазначалося, майбутній Закон про культуру має заохочувати підприємства до меценатства, а не навпаки.

Володимир Гнатенко, голова Всесоюзної асоціації директорів театрів, директор академічного українського драматичного театру імені І. Франка, наголосив на необхідності створити механізм, який визначав би суму дотаційної доплати на театри. Причому, ці кошти мають надходити незалежно від відносин театру з вищестоящими органами культури.

Директор додав, що вже є розроблені пропозиції щодо постійнодіючого механізму фінансування театрів, погоджені з провідними економістами, зокрема Володимиром Черняком. Їх буде подано на розгляд комісії.

Цікаві пропозиції щодо майбутнього театру внесла заступник завідуючого відділом гуманітарних проблем ЦК Компартії України Алла Погорєлова:

— **Дбаючи про створення правової основи захисту театру в умовах ринкових відносин, державної підтримки всієї культури, важливо у тісному взаємозв'язку розглядати законопроект «Про культуру в Українській РСР» та проекти законів УРСР «Про систему оподаткування», «Про податки з підприємств, об'єднань і організацій», «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян і осіб без громадянства».**

Мабуть, доцільно, відзначила вона, допомогти народним депутатам у підготовці до розгляду цих питань, активніше спиратися на досвід тих керівників підприємств, які підтримують культуру, розуміють значення духовності людей у вирішенні всіх проблем, починаючи з економічних. Сьогодні, на жаль, не згадувалося про хід реалізації республіканської, обласних програм розвитку культури. А зазначені питання надзвичайно актуальні. Культура — це справді могутній фактор консолідації в суспільстві, якщо дбати саме про інтереси народу.

На засіданні також виступили народні депутати УРСР Степан Пушик, Петро Осадчук, Ярослав Кендзьор, Олександр Гудима, Зіновій Дума.

Закриваючи засідання, голова …стійної Комісії з питань культури та духовного відродження Лесь Танюк сказав, що всі пропозиції та побажання виступаючих будуть враховані при підготовці документів Закону, який має стати на захист нашої культури.

Володимир КОНОГОРОВ.

…Е У ВІДРИВ

…ом пріоритету …их цінностей …Законі, як на …реабілітація …період після …моменту наб-… …цим Законом» …на осіб, необ-… …суджених за …всі категорії …язнів, окрім …вщини, посіб-… …та окупантів, …лочинців, по-… …тощо. …цьому напрямі …край. Як пові-… …з цього пи-… …парламентської …уменко, за по-… …реабілітовано …оловік, але по-… …справ ще че-… …у 1928 — 1952 …було незя-… …понад 500 …Серед них: …сім'ї — …ціоналізм» — …інших націо-… …тантів та вій-… …армії Ан-… …982. …включає в …поновлення …адянських пра-… …одування ма-… …битків, повер-… …права повернут-… …ннє місце про-… …проведено спе-… …рахунки витрат. …осередньо від-… …на, — 140 кар-… …жний місяць

ув'язнення, але не більше 12 тисяч. Таких людей на Україні 58 тисяч і загальна можлива сума становитиме 689 мільйонів карбованців. Виплатити її планується протягом п'яти років. Загальна сума компенсацій за майно, будівлі, господарство приблизно становитиме, за даними Міністерства фінансів УРСР, 1,4 мільярда карбованців. Передбачені реабілітованим і пільги.

Проект Закону залишив невизначеним багато питань: чому не названо осіб, винних у репресіях; який механізм компенсацій сім'ям; чому компенсація за рахунок державного бюджету, а не винних організацій; де брати гроші; хто і як визначатиме статус політичного репресованого; як розрізняти тих, хто боровся за ідею словом, і тих, хто виступив зі зброєю проти зброї; хто такі посібники бандитам тощо. Але Закон було прийнято в першому читанні переважною більшістю.

Отже, Верховна Рада України знову випередила союзну, ще раз продемонструвала здатність приймати важливі самостійні рішення і розійшлася на роботу в комісіях до 16 квітня. Але Л. Кравчук попередив депутатів, що термінові пленарні засідання цілком можливі.

Володимир СКАЧКО, парламентський кореспондент «Голосу України».

…дком з Донецька

…ист України Ва-…

…ОБУТОВИКІВ

…Харцизький по-… …перейшов на …унки, скоротив-… …На цьому …80 тисяч карбо-… …оплати праці. …преміальні ви-… …ьки відпустки. …фінансове …Тепер планують-… …акціонерне то-… …тупним вику-… …засобів вироб-… …ком комбінату …власність.

…ЕОНТОВИЧА

…країнський ком-… …Леонтович на по-… …працював на …икладав у за-лізничній школі на станції Гришино (тепер Красноармійськ), створив тут перший на Україні робітничий хор. Обласне відділення музичного товариства республіки заснувало премію імені композитора — з метою популяризації його творчості й розвитку хорового мистецтва в області.

НЕЗРУШНА ЧЕРГА

Нині лише у виробничому об'єднанні «Донецьквугілля» чекають черги на отримання житла понад 23 тисячі гірників. З них понад тисяча чоловік — з шахти «Південнодонбаська», що у Вугледарі, де будівництво житла не ведеться вже другий рік.

Юрій ДОЦЕНКО.

Думка спецкора

ЦІНИ СПУЩЕНО З ЛАНЦЮГА

Сталося… Непопулярний захід — реформа роздрібних цін, точніше, їх глобальне підвищення, вже практично реалізується. До речі, цей захід міг би мати й привабливіші риси, може, навіть популярні, якби був вжитий своєчасно. Але то вже інше питання.

Тепер же ми внутрішньо принишкли й чекаємо, що далі? Який наступний непопулярний захід нас спіткає? Втім, на часі приватизація державної власності. Як вона розвиватиметься в умовах суцільної бідності, важко передбачити.

Тим часом гіпотетичні ціни не такі вже й уявні. Вони вповзли на прилавки магазинів під різними символами: договірні, комерційні, й тепер вже стали лякаючою реальністю. Ну, скажімо, хто з нас, середньостатистичних трудівників, може собі дозволити купити дублянку чи шубу за 7—15 й вище тисяч карбованців, джинси — за 600 карбованців, звичайнісіньку жіночу блузку — за 300 карбованців?

Але нас втішають, навіть умовляють. Сиплять звідусіль цифрами, що мають мало спільного з реальністю, обіцяють не тільки підвищення цін, а й компенсування витрат. За рахунок чого? Невже знову завдяки друкарській машині?

«Аргументы и факты» у № 12 дають оптимістичну заявку вустами одного з керівників центральних фінансово-цінових відомств, який запевняє, що республіканські бюджети виграють від реформи цін 66 мільярдів карбованців — за рахунок перевищення прибутків над компенсацією. Причому неодноразово підкреслюється, що додаткові прибутки від реформи практично стосуються республіканських бюджетів.

Тобто виходить, скажімо, Україна тільки виграє від того, що хлібина тепер коштуватиме 60 копійок, кілограм яловичини — 7 карбованців, пшоно — 1 карбованець тощо. Словом, нам лишається вітати безпрецедентну дорожнечу, що за …штабами …орально… зна… мож… назвати шоковою. Але ж одна справа — шокова терапія в умовах повного, всенародного довір'я до центрального уряду, інша — коли довір'я практично вичерпується.

Довелося мені розмовляти з працівниками Держкомцін УРСР. Про який виграш можна говорити, вважають там, коли прибутків, на які чекають з нашої ж кишені, вистачить хіба що на компенсацію більш високої собівартості товарів широкого вжитку. Адже все подорожчало — сировина, матеріали, електроенергія, транспорт тощо. Це при тому, що економічні зв'язки майже повністю розбалансовані. Нинішній товарооборот у республіці становить 90 мільярдів карбованців на рік. Витрати на нього перевищують рівень роздрібних цін на 47 мільярдів карбованців. Який же виграш від цих 66 мільярдів, причому досить умовно підбитих, можемо тільки уявити. А є ще й соціальне страхування — нині воно становить 37 відсотків замість 11! Й до того ж ми не позбулися дотацій на виробництво окремих продуктів харчування — про це досить сором'язливо нам теж інколи говорять. То хіба ті 66 мільярдів перекриють такі нагальні потреби?

А може, вільне ціноутворення вивезе нас на течію благодаті? Ні, сподіватися на це — марна справа: купівельна спроможність населення невисока. На амбразури комерційних прилавків кидаються окремі сміливці, у яких замість біцепсів — туго набиті кишені. Загальна ж маса ширяє навколо демократичніших прилавків універмагів та універсамів, що, втім, захльостує погляд порожнечею.

Тож прибутки від реформи чергова fata morgana? На що ж нам розраховувати: ціни спущено з ланцюга, знову девальвація «дерев'яного» карбованця забезпечена. Що далі?

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Характерники

ДИКИЙ ДЯЧЕНКО

Південь України, з якогось дива, народив найбільше наших драматургів: Карпенко-Карий, Винниченко, Куліш (Микола), Микитенко… Можливо, річ у тім, що ще греки поставили на Херсонесі театр і це певним чином намагнітило усі околишні землі. Приміром, зараз у Севастополі мешкають аж двоє першокласних драматургів. Це Марія Віргінська, котра самих лиш п'єс створила 80 і про котру ми обов'язково колись розповімо, а ще — Анатолій Дяченко, про котрого хочемо розповісти тепер, і сподіваємось, що це буде цікаво не лише театралам.

Почнемо з того, що Дяченко народився невідомо де: батько його був військовим, отже, те місце й досі засекречене, можливо, це — за кордоном. Далі було те, про що наш герой дуже просив не писати: він став офіцером Чорноморського флоту. Хоч був не замполітом, а нормальним бойовим командиром, просив не згадувати цього, оскільки, мовляв, інтелігенція ставиться до колишніх військових з недовірою. Але ми себе до такої інтелігенції не зараховуємо, тож пишемо (з любов'ю!) про Дяченка усе, що хочемо.

Ну, служив він собі на флоті й тихо писав п'єси та вірші. Ніхто про це не знав. І ось одну п'єсу поставлено було Севастопольським молодіжним театром, і автор дав з цього приводу телеінтерв'ю, й наговорив там такого, що сподівався завтра ж бути з флоту вигнаним,— чого він, власне, й хотів. Але інтерв'ю справило протилежне враження: увесь флот подумав, що Дяченко має когось у Генштабі, якщо дозволяє собі отаке! Отож, дембель ускладнився. Ще недавно, щоб звільнитися з армії, треба було наробити неабияких капостей, щоб тебе вигнали за дискредитацію погонів.

Але Дяченко не вмів робити капостей.

Він умів писати п'єси і тихенько закінчив Літінститут.

Дякуючи тій же Марії Віргінській, котра має деякий стосунок до ВМФ, п'єси Дяченка дійшли до Києва й потрапили на очі драматургові Ярославу Верещаку та іншим компетентним особам. І почалася епопея переведення Дяченка з підпорядкування Міністерства оборони під крило Мінкультури, і це тривало рік, і Дяченко став першою в історії флоту людиною, котра перепливла ту бурхливу протоку.

Як інтелігенція після всього може дивитися на нього косо?!

Але іноді — дивиться. Недавно один філософ, сидячи в телевізорі, назвав п'єсу Дяченка «Па-де-де» — «дикой и чудовищной».

А п'єси й справді дикі й «чудовищні» — бо у нас так ніхто з грамотних просто не вміє писати. Це моноп'єси, рідше — дуетні п'єси, відстукані на машинці, без чернетки. Моноп'єса, слід сказати, страшенно трудна річ. Але, здається, не для нашого героя. Він у цім ділі віртуоз — аж дух захоплює! З двох десятків його п'єс згадаємо бодай одну, що зветься «Фініта». Там герой, Шльопов, сидячи в хаті сам-самісінький, працює, з волі автора, сам за себе й за цілий світ: … розстрілює, … у вікно, сам… цьому, втягу… зад, до хати…

Ви б так … що — ні. А … І "залишаєть… му його п'є… ні. Втім, не … Бо вміти нап… а ще ж тре…

Для тих, … 5 квітня: ць… щенні лялько… зуватимуть в… ку п'єсу «П… подивитися.

А будете … шукайте наш… лі Драматург… Спілки театр… раїни — є … установа.

Христо…

На знімк… …ченко.

Новини з усієї України

«ЧЕРВОНИЙ ПІВЕНЬ» НА ТРАКТОРІ

Херсонська область. Біда трапилася вночі. Єдиний у селянському господарстві трактор Т-40, залишений хазяїном на стоянці, зайнявся вогнем. Хтось нишком підпалив залізного трудягу.

За два роки фермер села Федорівка В. Бойко немало натерпівся від недоброзичливості керівників місцевого радгоспу, заздрощів односельців, дефіциту коштів і техніки. Але вистояв. Здав споживачам 5 тонн м'яса. Вся сім'я Бойків, в якій четверо дітей, охоче порається на домашній фермі.

Та ось недруги вчинили злочин. Вогонь вдалося гуртом погасити. Ведеться розслідування.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

НАТАЛІ НА ПОВНОЛІТТЯ

Київська область. У Наталі Булах, вихованки Згурівської допоміжної школи-інтернату, з'явилась ощадна книжка. Її виписали комуністи райвузла зв'язку, переказавши 50 відсотків від суми членських внесків, залишених у бюджеті первинної організації.

Одинадцятирічна дівчинка успішно вчиться, добре малює. Зростає без опіки рідних. Тож члени невеликої партійної організації вирішили й надалі опікуватися долею Наталі, аж до досягнення повноліття. Приклад комуністам у благодійній справі подали прихожани Старооржицької церкви, настоятелем якої є протоієрей отець Василій. На свої кошти віруючі придбали кольоровий телевізор і подарували його дітям інтернату.

Віталій КОНАВЧЕНКО, журналіст.

Фотоінформація

108 іменини бабусі Насті

108 років минуло недавно жительці Луцька Анастасії Іванівні Новачевській. Чимало привелося побачити їй на довгому віку — війни, розруху, несправедливість. Працювати почала в дитинстві — у польських панів, після війни очолила в колгоспі ланку. Й крізь усе життя пронесла любов до життя, до людини, до праці.

Нині живе разом з сином, якому пішов восьмий десяток. Інші діти розлетілися по всій країні, живуть у Пермі, на Далекому Сході.

Міцного вам здоров'я, бабусю!

Фото Укрінформ.

Знай наших!

ЗАВІТАЙТЕ ДО Я…

Чи буває, щоб людина скромної професії ще за життя увійшла до історії свого села? Буває… Завітайте до Мазівки Путивльського району.

У вільний час інженер техніки безпеки Я. Дворник залюбки малював, займався різьбленням по дереву. Довідавшись про хобі Якова Яковича, правління колгоспу доручило йому оформити сільське кафе. Скільки фантазії, доброго гумору, душі вклав у роботу самодіяльний художник!

Почали думати, кого ж призначити завідуючим? І тут виявилося, що Я. Дворник ще й мастак у кулінарних справах. Тож кращої кандидатури на цю посаду годі було й шукати. Як назвати кафе? Двох думок не було, звичайно ж, «У Якова».

Тепер сюд… їздять люди. … гостей усіля… готовлени… тами. Навіть… є фірмове, …

Незабаром… будеться р… сенний фест… та». Серед … вокально- … ансамбль з … лентів, як… Сумщину. А… самобутній … мабуть, здо… ва».

Віта… власний к… голосу Укра…
Сумська …

ГОЛОС України

ільно, відзна-
омогти народ-
у підготовці
их питань,
иратися на дос-
ьвників під-
підтримують
міють значен-
людей у вирі-
блем, починаю-
их. Сьогодні,
адувалося про
республіканськ-
програм роз-
. А зазначені
ичайно акту-
а — це справ-
ктор консоліда-
ві, якщо дбати
еси народу.

також висту-
ні депутати
Пушик, Петро
лав Кендзьор,
има, Зіновій

засідання, го-
йно Комісії
культури та
одження Лесь
що всі пропо-
кання виступа-
раховані при
ументів Зако-
тати на захист
и.

ОНОГОРОВ.

бами орально-
мож назвати
ж одна справа
апія в умовах
одного довір'я
о уряду, інша—
актично вичер-

ні розмовляти з
Держкомцін
виграш можна
ають там, коли
кі чекають з на-
вистачить хіба
ацію більш ви-
сті товарів ши-
Адже все по-
сировина, мате-
енер транс-
при тому, що
зки майже пов-
совані. Нініш-
от у республіці
ільярдів карбо-
Витрати на ньо-
ть рівень роз-
а 47 мільярдів
кий же виграш
ьярдів, причому
підбитих, мо-
уявити. А є
страхування —
овить 37 відсот-
Й до того ж
ися дотацій на
кремих продук-
— про це до-
ово нам теж ін-
То хіба ті 66
екриють такі на-

ільне ціноутво-
нас на течію
сподіватися на
права: купівель-
сть населення
амбразури ко-
лавків кидають-
ивці, у яких за-
— туго набитий
на ж маса ши-
демократичніших
вермагів та уні-
втім, захльосту-
рожнечею.

и від реформи
поєдапа? На що
ховувати: ціни
щюга, знову де-
рев'яного» кар-
печена. Що да-

БАРАНЕВИЧ.

Характерники

ДИКИЙ ДЯЧЕНКО

Південь України, з якогось дива, народив найбільше наших драматургів: Карпенко-Карий, Винниченко, Куліш (Микола), Микитенко... Можливо, річ у тім, що ще греки поставили на Херсонесі театр і це певним чином намагнітило усі околишні землі. Приміром, зараз у Севастополі мешкають аж двоє першокласних драматургів. Це Марія Віргінська, котра самих лиш п'єс створила 80 і про котру ми обов'язково колись розповімо, а ще — Анатолій Дяченко, про котрого хочемо розповісти тепер, і сподіваємось, що це буде цікаво не лише театралам.

Почнемо з того, що Дяченко народився невідомо де: батько його був військовим, отже, те місце й досі засекречене, можливо, це — за кордоном. Далі було те, про що наш герой дуже просив не писати: він став офіцером Чорноморського флоту. Хоч був не замполітом, а нормальним бойовим командиром, просив не згадувати цього, оскільки, мовляв, інтелігенція ставиться до колишніх військових з недовірою. Але ми себе до такої інтелігенції не зараховуємо, тож пишемо (з любов'ю!) про Дяченка усе, що хочемо.

Ну, служив він собі на флоті й тихо писав п'єси та вірші. Ніхто про це не знав. І ось одну п'єсу поставлено було Севастопольським молодіжним театром, і автор дав з цього приводу телеінтерв'ю, й наговорив там такого, що сподівався завтра ж бути з флоту вигнаним,— чого він, власне, й хотів. Але інтерв'ю справило протилежне враження: увесь флот подумав, що Дяченко має когось у Генштабі, якщо дозволяє собі отаке! Отож, дембель ускладнився. Ще недавно, щоб звільнитися з армії, треба було наробити неабияких капостей, щоб тебе вигнали за дискредитацію погонів.

Але Дяченко не вмів робити капостей.

Він умів писати п'єси і тихенько закінчив Літінститут.

Дякуючи тій же Марії Віргінській, котра має деякий стосунок до ВМФ, п'єси Дяченка дійшли до Києва й потрапили на очі драматургові Ярославу Верещаку та іншим компетентним особам. І почалася епопея переведення Дяченка з підпорядкування Міністерства оборони під крило Мінкультури, і це тривало рік, і Дяченко став першою в історії флоту людиною, котра переплива ту бурхливу протоку.

Як інтелігенція після всього може дивитися на нього косо?!

Але іноді — дивиться. Недавно один філософ, сидячи в телевізорі, назвав п'єсу Дяченка «Па-де-де» — «дикой и чудовищной».

А п'єси й справді дикі й «чудовищні» — бо у нас так ніхто з грамотних просто не вміє писати. Це моноп'єси, рідше — дуетні п'єси, відстукані на машинці, без чернетки. Моноп'єса, слід сказати, страшенно трудна річ. Але, здається, не для нашого героя. Він у цім ділі віртуоз — аж дух захоплює! З двох десятків його п'єс згадаємо бодай одну, що зветься «Фініта». Там герой, Шльопов, сидячи в хаті сам-самісінький, працює, з волі автора, сам за себе й за цілий світ: сам себе навіть розстрілює, сам себе викидає у вікно, сам себе й рятує при цьому, втягуючи за ноги назад, до хати.

Ви б так змогли? Клянусь, що — ні. А Дяченко — може. І залишається дивуватись, чому його п'єси ставляться мало. Втім, не треба дивуватися. Бо вміти написати — то одне, а ще ж треба вміти зіграти!

Для тих, хто буде в Києві 5 квітня: цього дня у приміщенні лялькового театру показуватимуть вже згадувану дику п'єсу «Па-де-де». Можете подивитися.

А будете в Севастополі — шукайте нашого героя у філіалі Драматургічної майстерні Спілки театральних діячів України — є там така скромна установа.

Христофор ГРУША.

На знімку: Анатолій Дяченко.

Навколомистецькі новини

ЗНІМКИ РЕБЕККИ МЕТЛОК

Помітною подією в культурному житті Львова стало відкриття виставки фотографій Ребекки Метлок — дружини посла США в Радянському Союзі.

— У прекрасному Львові я вже втретє,— сказала гостя. — Як і Москвою і москвичами, я зачарована цим містом і людьми, які проживають у ньому. Тому дорослі і діти присутні буквально в усіх моїх роботах. Фотографії можуть багато про що сказати. І не випадково я їх не підписую. Хай кожний знайде в них своє. Щаслива, що люди залишають експозицію з усмішкою.

Виставка триватиме місяць. Дохід від неї піде у фонд комітетів поріднених міст Львова і Корнінга, активним членом яких є Р. Метлок.

Зв'язки двох міст-побратимів рік у рік розширюються. Лише за останній час понад три тисячі львів'ян побували на Американському континенті. Відбувся обмін групами учнів шкіл і студентів. Нинішнього літа поїдуть одні до одних сім'ї. Р. Метлок побувала в майстернях Ф. Черняка і В. Бокотея, які виготовляють вироби із скла, познайомилася з їхніми роботами, які в травні демонструватимуться в Америці.

Г. НЕКРАСОВА,
кор. Укрінформ.

Футбол

СЕРЙОЗНІШЕ НЕ БУВАЄ

Збірна Німеччини — збірна СРСР 2:1 (0:0). Товариський матч. Франкфурт-на-Майні. Вальдштадіон. 27 березня. Суддя М. Листкевич (Польща).

Німеччина: Іллгнер, Ройтер, Доль, Колер (Хельмер, 53), Бертольд, Бухвальд, Хесслер (Мьоллер, 58), Заммер, Феллер, Маттеус, Клінсманн.

СРСР: Уваров, Чернишов, Кульков, Галямін, Горлукович, Шалімов, Михайличенко, Канчельскіс (Бородюк, 90), Коливанов (Юран, 69), Кузнецов, Добровольський.

Голи: Ройтер (65), Маттеус (81), Добровольський (83, з пенальті).

Це був, можна сказати, історичний поєдинок. Адже наші футболісти вперше зустрічалися з командою об'єднаної Німеччини на такому рівні. Отже, розпочато своєрідний лік футбольних контактів двох країн.

Не дивно, що ініціативою проведення матчу володіли господарі — чемпіони світу. Серйозншої перевірки, ніж ту, яку вони влаштували нашим, просто не буває.

У першому таймі все для гостей закінчилося гаразд. Але якою ціною їм вдалося відстояти ворота? Висловлюючись мовою хокеїстів, господарі закрили суперника в його зоні і планомірно збільшували тиск. Радянські ж футболісти ніяк не могли «зачепитися» за м'яч. І не дивно, адже німці на якусь мить робили все швидше.

Складалося враження, що у команди Німеччини значно більше мотивацій, ніж у нашої. Варто було подивитися на самого лише Руді Феллера — несамовитого, пристрасного, який вів боротьбу буквально за кожний м'яч. Ніби він грав не в товариському, а в офіційному поєдинку. І подібна самовіддача була притаманна всім його партнерам.

У нашому колективі на такому рівні діяв хіба що Олексій Михайличенко.

Після перерви німецькі футболісти спромоглися перевести кількість у якість, забивши два ефектних м'ячі потужними ударами Ройтера і блискучого Маттеуса. Але і наші не залишилися в боргу, забивши гол престижу з пенальті. Втім, ця гра дуже повчальна і має серйозно насторожити тренерів радянської збірної, у якої вже 17 квітня в Будапешті — відбірний матч чемпіонату Європи з угорцями. До речі, вони минулої середи також проводили товариський поєдинок — із збірною Іспанії на її полі і виграли — 4:2.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Презентація

МОЖЕ, БУДЕ Й НАСТУПНИЙ НОМЕР

Ви знаєте, хто був прототипом Остапа Бендера або чим займається в Тель-Авіві майор Томін? А як різні партії та рухи ставляться до ідеї «порто-франко» Одеси?

Зізнаюся, відповідей на ці та багато інших цікавих запитань і я не знав би досі, коли б не перший номер унікальної газети «Всемирные одесские новости».

Чому саме така назва? Та тому, що колись виходила «политическая, литературная, научная, общественная и коммерческая газета» «Одесские новости», правда, не «всемирные». А тепер от такий розмах. Новини до газети йдуть, можна сказати, з усього світу, як, власне, й личить виданню, засновником і видавцем якого є Всесвітній клуб одеситів.

У першому номері чого тільки нема! Листи-перегуки з одеситами в Болівії, Ізраїлі, Німеччині, роздуми народного депутата СРСР Б. Дерев'янка про гіркі плоди людської байдужості. Ветеран журналістики Л. Золотарьова розмірковує про недопустимість перетворення другої найдревнішої професії — журналістики — на першу... І ще безліч цікавих новин звідусіль і про все. А найбільше, звичайно, з Одеси.

Усіх читачів та авторів газети, одеситів і неодеситів у нашій країні та за її межами, «...з новим, можливо, роком, можливо, й щастям» привітав Михайло Жванецький. А чому саме Жванецький? Так, тому, що він — президент Всесвітнього клубу одеситів, девіз якого — над заголовком газети: **«Одесити всіх країн, єднайтеся!»**. Заради чого? Відповідь однозначна — щоб творити добро. Цій справі й береться слугувати газета, за першим номером якої, повторюємо Жванецького, можливо, будуть другий, третій, сотий і... тисячний.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Новини з усієї України

«ЧЕРВОНИЙ ПІВЕНЬ» НА ТРАКТОРІ

Херсонська область. Біда трапилася вночі. Єдиний у селянському господарстві трактор Т-40, залишений хазяїном на стоянці, зайнявся вогнем. Хтось нишком підпалив залізного трудягу.

За два роки фермер села Федорівка В. Бойко немало натерпівся від недоброзичливості керівників місцевого радгоспу, заздрощів односельців, дефіциту коштів і техніки. Але вистояв. Здав споживачам 5 тонн м'яса. Вся сім'я Бойків, в якій четверо дітей, охоче порається на домашній фермі.

Та ось недруги вчинили злочин. Вогонь вдалося гуртом погасити. Ведеться розслідування.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

НАТАЛІ НА ПОВНОЛІТТЯ

Київська область. У Наталі Булах, вихованки Згурівської допоміжної школи-інтернату, з'явилась ощадна книжка. Її виписали комуністи райвузла зв'язку, переказавши 50 відсотків від суми членських внесків, залишених у бюджеті первинної організації.

Одинадцятирічна дівчинка успішно вчиться, добре малює. Зростає без опіки рідних. Тож члени невеликої партійної організації вирішили й надалі опікуватися долею Наталі, аж до досягнення повноліття. Приклад комуністам у благодійній справі подали прихожани Старооржицької церкви, настоятелем якої є протоієрей отець Василій. На свої кошти віруючі придбали кольоровий телевізор і подарували його дітям інтернату.

Віталій КОНАВЧЕНКО,
журналіст.

Фотоінформація

108 іменини бабусі Насті

108 років минуло недавно жительці Луцька Анастасії Іванівні Новачевській. Чимало привелося побачити їй на довгому віку — війни, розруху, несправедливість. Працювати почала в дитинстві — у польських панів, після війни очолила в колгоспі ланку. Я крізь усе життя пронесла любов до життя, до людини, до праці.

Нині живе разом з сином, якому пішов восьмий десяток. Інші діти розлетілися по всій країні, живуть у Пермі, на Далекому Сході.

Міцного вам здоров'я, бабусю!

Фото Укрінформ.

Знай наших!

ЗАВІТАЙТЕ ДО ЯКОВА

Чи буває, щоб людина скромної професії ще за життя увійшла до історії свого села? Буває... Завітайте до Мазівки Путивльського району.

У вільний час інженер техніки безпеки Я. Дворник залюбки малював, займався різьбленням по дереву. Довідавшись про хобі Якова Яковича, правління колгоспу доручило йому оформити сільське кафе. Скільки фантазії, доброго гумору, душі вклав у роботу самодіяльний художник!

Почали думати, кого ж призначити завідуючим? І тут виявилося, що Я. Дворник ще й мастак у кулінарних справах. Тож кращої кандидатури на цю посаду годі було й шукати. Як назвати кафе? Двох думок не було, звичайно ж, «У Якова».

Тепер сюди і з центру приїздять люди. Яків Якович частує гостей усілякими стравами, приготовленими за власними рецептами. Навіть для дітей у нього є фірмове, «мазівське» морозиво.

Незабаром у Запоріжжі відбудеться республіканський пісенний фестиваль «Червона рута». Серед його учасників — вокально - інструментальний ансамбль з Мазівки. Єдиний колектив, який представлятиме Сумщину. А називається цей самобутній колектив, як ви, мабуть, здогадалися, «Від Якова».

Віталій МАКСЮТЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Сумська область.

ПОГОДА

Сьогодні вдень у західних областях, 30 березня на більшій частині території України невеликі опади. Вітер північно-східний, 3—8 метрів за секунду. Температура сьогодні вдень 3—8 тепла, 30 березня вночі від 4 морозу до 2 градусів тепла. Вдень 5—11 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень без істотних опадів. Вітер північно-східний, 3—8 метрів за секунду. Температура 3—8 градусів тепла.

ЯК НАРЕКТИ ТЕБЕ, ЗЕМЛЕ НАША?

«Пишемо» нову Конституцію України

«Константа» — в перекладі з латині означає «сталий». Отже, й саме слово «Конституція» говорить про те, що Основний Закон — це документ не тимчасовий, а розрахований на тривалу дію. Що ж є найсталішим? Загальнолюдські цінності, створювані людством віками. Саме на цих засадах грунтується поняття громадянського суспільства. Те, що ми називали соціалізмом, котрий за словами М. Хрущова збудовано раз і назавжди, не витримало екзамену, піднесеного життям. Саме слово перетворилося на вивіску.

Недавно мені довелося побувати на одному із засідань робочої групи Конституційної комісії Верховної Ради і відчути, так би мовити, зсередини, як «пишеться» Конституція. Точніше, до написання самого тексту ще не приступили, відшліфовується лише концепція нового Основного Закону. На таких засіданнях збирається цвіт української юриспруденції — імениті науковці. Дискусії в цьому «мозковому» центрі — напружені. Сперечаються світогляди, позиції.

За час, що минув відтоді, як на засіданні Конституційної комісії було обговорено положення концепції і висловлено ряд зауважень та пропозицій, робоча група удосконалила документ і винесла його на обговорення. Розв'язувалися проблеми громадянського суспільства і правової держави, організації державної влади, тобто бути Україні президентською чи парламентською республікою; обгрунтовувалася необхідність введення двопалатної структури Верховної Ради. Додам, що саме ця ідея знайшла підтримку в Контитуційній комісії. Дискутувалося й те, яким має бути мандат народного депутата — імперативним, тобто за яким виборці можуть відкликати свого обранця, чи вільним, яким наділяється депутат до наступних виборів. Або взяти таку проблему, як місце прокуратури в системі державного механізму.

Буде Україна федеративною чи унітарною державою, до складу якої входитиме Кримська Автономна Республіка? І взагалі, як закріпити в Конституції саму назву держави? Ось такі, як бачимо, складні проблеми постали перед науковцями і народними депутатами, котрі входять до робочої групи, а згодом вони постануть і перед усією Верховною Радою, котра прийматиме Конституцію. До речі, хочу нагадати, що зробити це треба буде до підписання Союзного договору, бо саме за таку послідовність прийняття документів висловився парламент.

Тривалою і цікавою була дискусія про назву республіки. Втім, уже склався певний стереотип: на засіданнях деяких комісій або й на пресконференціях, коли йдеться про наше майбутнє, обов'язково одним з перших постає питання про соціалістичний вибір. Не стало винятком і засідання робочої групи. Завідуючий кафедрою інституту політології і соціального управління, доктор юридичних наук, професор В. Погорілко аргументував назву «Українська Радянська Соціалістична Республіка» тим, що ідея громадянського суспільства не заперечує соціалістичного вибору, що цій назві передували певні історичні події — Велика Жовтнева соціалістична революція, і що склалися певні форми власності, які відповідають цьому терміну.

Однак думка В. Погорілка не знайшла підтримки. Аргументи були різні і, впевнена, переконливі. Адже Конституція має бути документом тривалої дії, що увібрав би в себе найголовніше. Якщо ж назвемо республіку, як пропонує В. Погорілко, — розмірковував народний депутат Л. Лук'яненко, — через кілька років це не відповідатиме дійсності і назву доведеться міняти.

А хіба дійсність — це соціалізм, якого ми прагнули? — Ми всім суспільством, — переконаний народний депутат В. Сметанін, — довели, що соціалізму ми не побудували, так само як не створили й демократичного суспільства. А тому я заперечую проти назви «соціалістична» і «демократична», як пропонував на засіданні Конституційної комісії депутат Д. Павличко. Назва Основного Закону має закріпити те, що є. А тому пропоную назвати — Конституція Республіки Україна.

Потім депутат Г. Демидов подав ідею назвати державу Українською Народною Республікою, аби відобразити сутність соціального ладу. Професор В. Погорілко, доводячи свою правоту, провів паралелі з буржуазними конституціями:

— Конституція має вирішувати принаймні два завдання — відкривати шлях до подальшого розвитку суспільства і зробити неможливими небажані процеси. Буржуазні конституції підсумували буржуазні революції і назвали держави республіками, закривши тим самим повернення до монархії. Ми ж повинні двома словами «соціалістична республіка» закрити повернення до минулого.

Питання, так би мовити, на засипку поставив перед робочою групою професор В. Копейчиков:

— Я не наполягаю на соціалістичному виборі. Просто цікавлюся, як може народна республіка, демократична або просто Республіка Україна співіснувати в Союзі Радянських Соціалістичних Республік, за який висловився народ України? На ці запитання треба знаходити відповіді.

Директор Інституту держави і права АН УРСР професор Ю. Шемшученко підтвердив пропозицію інституту назвати державу «Українська Республіка» без будьяких інших слів — «соціалістична», «демократична», «народна». Причому, не Республіка Україна, а саме Українська Республіка, оскільки просто Україна — це географічна назва.

Депутат Ю. Гайсінський нагадав, що народ України висловився за Союз Суверенних Держав, що у формулюванні бюлетеня не було «соціалістична». І по суті: що таке соціалізм? Коли ми говоримо про шведський чи датський соціалізм, то йдеться про монархії.

— Нас тут більшість членів КПРС, — сказав він. Тож візьміть програмні принципи останнього партійного з'їзду. Там в основу покладено пріоритет загальнолюдських цінностей, немає жодного слова про диктатуру пролетаріату, класову боротьбу, там визнається приватна власність. От і нам не треба закладати в концепцію Конституції ідеологію, котра зараз не несе на собі ніякого навантаження.

Назву держави — Республіка Україна — цікаво аргументувала професор Є. Тихонова:

— Кінцева назва Конституції має бути такою, щоб вона не суперечила ідеї політичного плюралізму. Чому я не згодна з назвою «Українська Республіка»? Візьмемо для прикладу назву «Французька Республіка». Як держава Франція існувала і до Французької революції. А в переломний період переходу від феодалізму до капіталізму важливо було закріпити саме поняття «Республіка». Якщо ж говорит про державу Україна, то вона як суверенна держава не існувала. Тому в назві треба акцентувати увагу на слові «Україна». В це поняття входять і територія, і населення, і організація політичної влади — республіка. Якщо ж говорити «Українська Республіка», то цим ми підкреслюємо лише якість Республіки.

Професор В. Василенко і з теоретичної, і з практичної точок зору проаналізував пропозиції, що надійшли в ході обговорення цього питання.

— Коли йдеться про соціалістичне суспільство, то це прямо пов'язується з формами власності. Нині у нас визнаються всі форми власності. Якщо так, то, виходить, і державу треба називати «соціалістично - капіталістична»? Це нонсенс! Саме тому не треба вживати в назві цих слів. Тепер щодо іншої назви — «Українська Демократична Республіка». Власне кажучи, саме слово «республіка» означає держава народу, а демократична — «демос» — це теж народ. Отже, тавтологія. У мене пропозиції залишити два варіанти: або Конституція Республіки Україна, або Конституція Української Республіки. І ще одне. Країни Східної Європи познімали слово «народна», «соціалістична». Вони керувалися суто прагматичними цілями. Справа в тому, що ці країни, як і Україна, прагнуть бути повноправними учасниками європейських структур. Якщо ми залишаємо ідеологізоване поняття в назві держави, то для нас закривається шлях в Європу. Це дуже істотно і важливо. І тільки через те, що комусь миле це слово — «соціалістична», ми собі в практичному плані робимо дуже велику шкоду. І знову-таки: що таке соціалізм? Це, на мою думку, те, що ми мали досі, іншого соціалізму не було. За нього дехто жив і при комунізмі, а ось народ не дуже втішений з того, що має. Саме з цього погляду і народ України проголосував і не обурювався, що в назві майбутньої держави «Союз Суверенних Держав» відсутнє слово «соціалізм». Тому з усіх точок зору нам доцільно зупинитися на двох варіантах — Конституція Республіки Україна, або Конституція Української Республіки.

Голосувалися на засіданні робочої групи усі пропозиції. Більшість голосів набрала назва «Республіка Україна». Тепер слово за Конституційною комісією і парламентом. 11 республік Союзу вже позбулися ідеологізації у назвах своїх суверенних держав.

Світлана ПИСАРЕНКО, парламентський кореспондент «Голосу України».

Україна як держава ніколи не була суверенною. Тому в назві держави нині треба акцентувати увагу саме на слові «Україна». В це поняття входять і територія, і населення, і організація політичної влади — «Республіка Україна». 11 республік Союзу вже позбулися ідеологізації у назвах своїх суверенних держав.

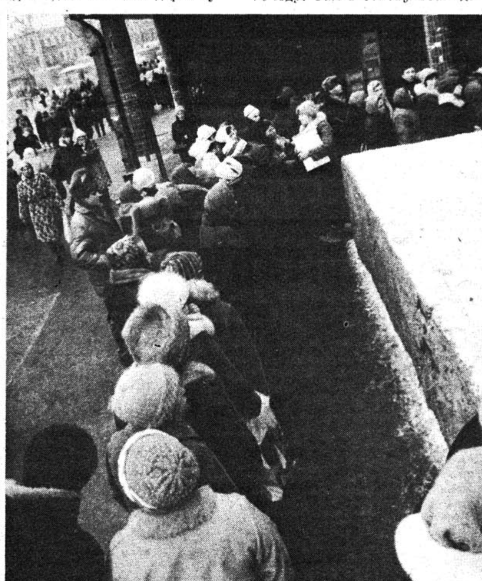

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА, Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

І ГУЧНІШИМ БУДЕ ГОЛОС...

Нещодавно біля одного з газетних кіосків Києва я спостерігав таку картину. Молодик попросив газети «Труд», «Правду», «Комсомольську правду», а потім запитав:

— А «Голос України» є?

Кіоскерка відповіла:

— Вибачте, вже немає.

Зізнаюсь, мені було приємно таке чути.

Ще тільки третій місяць газеті, а вже захотіли її читати 166,3 тисячі передплатників. Тираж газети неухильно зростає, збільшується кількість листів до редакції. З початку року (дня виходу в світ газети) їх уже надійшло понад 9 тисяч. Тож якщо ви написали листа на конкретну тему й вам не терпиться дізнатися, що з ним, то дзвоніть (телефони ми подаємо) до відповідних відділів редакції: економіки, аграрного, культури тощо. А ті листи, в яких про все і вся, — в самому відділі листів слід розшукувати. Є в нас і юристи, і спецкореспонденти, і соціологи. Постараємося відповісти на запитання, допомогти вам у пошуках справедливості, а якщо написане варте уваги інших читачів, то й опублікувати.

Проаналізувавши характер і зміст листів, вирішили друкувати їх переважно на тематичній сторінці «З пошти редакції», підкріпивши рубриками, підказаними вами ж, шановні читачі. Це, зокрема, «Читачі підтримують» (пропоную, обуриюся), під якою вміщуватимемо думки про ваше ставлення до прийнятих парламентом республіки, місцевими Радами директивних документів, стану справ у республіці, в містах і селах. Цю рубрику підказали нам Д. Коломієць з Чернівців, Т. Матійчук з Бродів Львівської області, К. Ярош з с. Шаровечки Хмельницької області, І. Чекмінь з Городні Чернігівської області, В. Барневик з Кіровограда, В. Кметик з Києва та інші.

Своїми листами до редакції С. Мельник з Житомира, сім'я Квасняків з смт Скали-Подільської Тернопільської області, Б. Семеренко з с. Згоди Кіровоградської області, К. Гидуменко зі Львова підказали нам запровадити рубрику «Виборці — про депутата».

Сподіваємося, до редакції надходитиме більше листів, у яких повідомлятиметься про позитивні зміни в діяльності місцевих Рад народних депутатів, про недоліки й прорахунки в їх роботі. Такі кореспонденції ви побачите під рубрикою «Чи відчутні зміни?».

Зустрічаються в редакційній пошті листи, в яких йдеться про факти утиску й порушень найбільшого поки що досягнення перебудови — розширення демократії і гласності. Ці матеріали друкуватимемо під рубрикою «Ще й досі в забороні?».

Кожен з нас бачив, знав чи відчув на собі прояви таких явищ у роботі органів влади й управління, як бюрократизм, формалізм, неуважність до людей. Для листів на цю тему з конкретними фактами відведено рубрику «Неуважність чи бюрократизм?».

У наш надзвичайно напружений і політизований час ми всі з вами почали забувати про змістовний відпочинок. Тому друкуватимемо розповіді про цікаво й корисно організовані дозвілля, народження нових свят, звичаїв і обрядів, роботу гуртків художньої самодіяльності й народної творчості під рубрикою «Дозвілля».

Переконаний, знайдуться читачі, яким буде що повідомити до рубрики «Пропоную (раджу) всім», тобто про все цікаве, оригінальне, виготовлене власними руками, про нові форми й методи загартування здоров'я й лікування, неодмінно корисне якщо не всім, то багатьом.

Тож пишіть, будемо друкувати... Але, на жаль, не всі зможуть побачити свої прізвища на сторінках газети. Вибиратимемо з одержаних листів кращі, глибші за змістом, цікавіші, корисніші.

Необхідно сказати й таке. Чимало авторів забувають повністю написати ім'я, по батькові або ж адресу, назву населених пунктів, особливо, тих, які важко віднайти на географічній карті республіки, перевірити. Це, зауважу, потрібно ще й для того, щоб перерахувати гонорар. Немає чогось з названого, вибачте, не одержите заробленої вами платні.

Декотрі з читачів свідомо не підписують свої листи взагалі, а ми їх також свідомо можемо просто не брати до уваги.

Наприклад, лист-звернення до депутатів Верховної Ради УРСР надіслав нам один з молодих мешканців Вінниці. В передмові він просить редактора опублікувати листа, але залишити в таємниці адресу й підписати псевдонімом — Рокерман. Пробачте, шановний авторе, але не варто листа до конкретного члена парламенту, з конкретною й нищівною критикою підписувати псевдонімом.

Запевню, нас, редакційних працівників, дуже хвилюють питання, якою повинна бути наша газета, хто її читає, кому вона потрібна, що хвилює вас, читачів.

Про це ми дізнаємося з ваших листів. Вони — дзеркало нашої праці, джерело, з якого ми черпатимемо теми для публікацій. Саме через нашу газету вас прочитають і почують в інших регіонах республіки, в парламенті та уряді. Тож чим більше буде листів з цікавими, оригінальними пропозиціями, міркуваннями, гострою й відвертою критикою недоліків, тим змістовнішим і гучнішим буде голос нашого з вами «Голосу...».

Яків ГАЛЬЧЕНКО, редактор відділу листів та соціологічної інформації.

ВИБОРЦІ — ПРО ДЕПУТАТА

...Просимо повідомити, де знаходиться наш народний депутат О. Шевченко від Борщівського виборчого округу Тернопільської області.

Коли ми чуємо на сесії, що депутати роз'їжджаються по своїх виборчих округах, то відчуваємо, що нас знову обманюють. З часу обрання О. Шевченка народним депутатом ми чули, що він був у своєму виборчому окрузі лише один раз, та й то з виборцями не зустрічався. А ми б дуже хотіли з ним зустрітися і поговорити, щоб зрозуміти його позицію, бо ж він голосує від нашого імені. У нас складається враження, що депутат просто боїться або не хоче зустрічатися з людьми.

Сім'я КВАСНЯКІВ.
Скала-Подільська.

...Ніколи не зустрічався з шановною Ларисою Скорик. Але ж, як подивлюся і послухаю по телебаченню цю україночку, стаю молодим і світлішає у мене на душі. Я вже старий, пройшов Польщу, Германію, Чехію, багато бачив всякого люду. Дуже прикро буває за наш народ, затурканий, ніби розбитий паралічем. Байдужі люди — хтось трошки виліз на щабель і вже забув про тих, хто бідував, хто бідує і хто ще століття буде жебраками на цій багатющій землі. Чи ж прийдуть такі люди, як ця жіночка-україночка Лариса Скорик? А ми, комуністи України, допоможемо вам у вашій справі. Ви — наша надія на майбутнє наших дітей та онуків.

В. ПЕТРУК, пенсіонер, інвалід праці, член КПРС.
Київ.

...У житомирських газетах часто друкують листи трудящих, звернення, в яких ідеться про відкликання народних депутатів Ярошинської, Зайка, Сугоняки, Мельничука. Чому? Та тому, що ніби вони не вирішують питань соціально-економічного розвитку міста, не дбають про поліпшення життєвих умов трудящих. Ветерани КПРС Богунського району, наприклад, обурені тим, що вирішення цих питань підмінюється мітинговою демократією (а яка ж іще буває демократія — кабінетна?). В. Ленін, більшовики цінили мітинги як форму спілкування з масами і впливу на них. А щодо вирішення питань, то народні депутати повинні брати участь у законодавчій роботі у складі Верховної Ради. А в своєму виборчому окрузі — зв'язок з виборцями, інформування про свою роботу у найвищому органі влади, захист інтересів виборців.

Якщо комусь не подобається робота того чи іншого депутата, то потрібно критикувати його конкретно, а не пред'являти загальні звинувачення.

С. МЕЛЬНИК.
Житомир.

ЧИТАЧ ПРОПОНУЄ

Якщо ми дбаємо про суверенітет України, то обов'язково необхідно вирішити питання утворення Міністерства шляхів сполучення України. Тому вношу пропозицію нашому парламентові та Раді Міністрів УРСР утворити на базі управління Південно-Західної залізниці Міністерство шляхів сполучення УРСР. Функціонування управлінь залізниць, які розміщені на території України, можна припинити як зайву ланку, залишивши відділи залізниці.

Ярослав ДОВГАНЮК, інженер шляхів сполучення.
Коломия
Івано-Франківської області

■

Пропоную збудувати «Будинок редакцій газет та журналів Верховної Ради України». В такому будинку можна було б передбачити розміщення редакцій газет та журналів Київської обласної та міської Рад.

Роман ТИК.
Київ.

■

Пропоную, щоб те, що виробляється на Україні, в першу чергу споживалось громадянами нашої республіки.

Іван СКРИГАНЮК.
Городок
Хмельницької області.

■

...Наші народні депутати на сесії Верховної Ради повинні виробити такий закон, щоб кожна людина, особливо людина праці, мала право заявити: «Я — це держава!» І мою особисту суверенність захищає моя міліція, мій Уряд, мій Закон. Людина з ясною, світлою головою, незалежна людина і є тією пружиною, яка рухає все людство до прогресу. Заради такої мети варто бути народним депутатом. Створіть людині такі умови, бо тільки тоді почнеться побудова справжнього, ленінського соціалізму, який відкриє приховану силу людини. Якщо ж цього не станеться, то час, витрачений на сесіях, виявиться зайвим марно.

Б. СЕМЕРЕНКО.
Згода
Кіровоградської області.

НЕ ЗАЗІХАЮЧИ НА ПЕРЕКОНАННЯ

Здається, ми вже зрозуміли, що навіть скромний парламент кращий, аніж нічого.

Утім, наша Верховна Рада, незважаючи на всі суперечності, що її роздирають, поступово набуває рис парламентського органу.

Що ж є перешкодою на шляху радянського парламентаризму в республіці? Причин, звичайно, багато. Але хочу зупинитися на двох, які, на мою думку, вже можуть бути усунені, причому без особливих затрат.

Перша. Ідеологічні суперечки, боротьба. За великим рахунком такі речі в стінах парламенту неприпустимі. Для цього є мітинги, демонстрації, преса, радіо і телебачення. Ідеологізація парламенту — явище ненормальне. Хіба можна використовувати парламентську трибуну для спорів у питаннях світогляду, навішування ідеологічних ярликів тощо? Тому деідеологізація роботи Верховної Ради — нагальна вимога часу.

Однак, мало проголосити такий принцип, потрібно закріпити механізм його реалізації. Так, головуючі на сесіях повинні контролювати дотримання цього принципу аж до вжиття заходів впливу щодо «ідеологізаторів» роботи Верховної Ради. Ще більш гарантованим був би цей принцип, коли б Українське телебачення, яке транслює сесію, мало право звертатися з позовом до тих депутатів, які в своїх виступах вдаються до суто ідеологічних прийомів у дискусіях, і добиватися відшкодування народу матеріальних збитків за нераціональне використання телевізійного часу. Або, може, й виборцям надати такого права.

Друга. Пов'язана з першою. Голова Верховної Ради України не може бути одночасно спікером парламенту і лідером парламентської більшості. Або одне, або друге. У нас же на практиці часом і одне, і друге. За парламентську більшість відповідає її лідер, так само як за парламентську меншість — свій. А Голова Верховної Ради відповідає і за більшість, і за меншість. І за тих депутатів, які не входять ні в більшість, ні в меншість. Інакше кажучи, він відповідає за Верховну Раду України в цілому, без якихось симпатій чи антипатій. У зв'язку з цим є слушною пропозиція (особливо в наших умовах різко поляризованої багатопартійної системи) про безпартійний статус Голови Верховної Ради України та його заступників.

Можуть заперечити, що лідери парламентської демократії є, як правило, і лідерами правлячих партій. Це так, але даний факт не може служити підставою для аналогії з посадою Голови Верховної Ради України. По-перше, наш Голова є главою держави в республіці парламентського, а не президентського типу. Тобто, він тільки представляє республіку, а не очолює виконавчу владу. По-друге, він є за сумісництвом спікером палати. Ні перша, ні друга функції Голови Верховної Ради не потребують зосередження в його руках партійних засобів. Тому логічно, щоб цю посаду займала людина безпартійна.

Володимир КАМПО, завідуючий кафедрою державного та адміністративного права Львівського держуніверситету, доцент.

ГІСТЬ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

До Києва прибув відомий американський політичний і громадський діяч Р. Ніксон. Він не вперше відвідує столицю України. Старші покоління наших співвітчизників добре знають цю людину. Адже колишній капітан-лейтенант ВМС США, юрист Р. Ніксон невдовзі після закінчення війни примусив говорити про себе як американську, так і міжнародну громадськість. Конгресмен, сенатор, віце-президент в часи перебування в Білому домі Д. Ейзенхауера, а згодом — президент Сполучених Штатів впродовж двох термінів — такий послужний список Р. Ніксона.

Радянським людям сьогоднішній гість столиці України відомий як автор «доктрини Ніксона», що передбачала скорочення безпосередньої участі американських військ у локальних конфліктах, діяч, який висунув концепцію переходу від «ери конфронтації до ери переговорів» між Заходом і Сходом. За часів президентства Р. Ніксона було підписано угоди щодо припинення війни й відновлення миру у В'єтнамі.

У результаті американо-радянських переговорів на вищому рівні, в яких з боку Сполучених Штатів виступав Р. Ніксон, у 1972 — 1974 роках було укладено угоди, засновані на принципі мирного співіснування держав з різним суспільним ладом і спрямовані на відвернення небезпеки ядерної війни, обмеження стратегічних озброєнь, розвиток всебічного співробітництва між нашими країнами.

У Бориспільському аеропорту гостя з Сполучених Штатів і осіб, які його супроводять, зустрічали керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко, інші посадові особи.

Вчора гість відвідав інститут електрозварювання імені академіка Б. Патона АН УРСР, де дістав докладні пояснення щодо наукових проблем, які розв'язує цей заклад, добре відомий у ділових і промислових колах Сполучених Штатів.

Конструктивною була й зустріч Р. Ніксона з керівниками Народного Руху України, що відбулася у приміщенні Спілки письменників. В ході зустрічі І. Драч, Д. Павличко, М. Горинь, С. Головатий, інші представники НРУ розповіли американському гостеві про склад, цілі і завдання Руху, виклали свою позицію стосовно майбутнього України, нинішнього стану справ у республіці.

— Мені було цікаво і корисно дізнатися точку зору опозиції, — зазначив наприкінці розмови Р. Ніксон. — Я радий, що подібна зустріч мала місце.

Відбулася бесіда Р. Ніксона з Головою Верховної Ради Української РСР Л. Кравчуком. Докладний звіт про неї буде опубліковано в наступному номері нашої газети.

Тимофій ПРОКОПЕНКО,
Володимир САВЦОВ,
спеціальні кореспонденти «Голосу України».

На знімку: зустріч у Бориспільському аеропорту.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

А як у них!

ЕТИКА І ВЛАДА

Якою мірою американський законодавець залежний від пожертвувань, що надходять в його виборчий фонд? Чим обертається така залежність при прийнятті державних рішень? Ці давні питання, які стають дедалі злободеннішими, і зараз знову гостро дискутуються в США після опублікування сенатським комітетом з етики результатів розслідувань у «справі Кітінга».

Банкір Чарльз Кітінг пожертвував у фонди сенаторів-демократів Алана Кренстона, Денніса Деконсіні, Джона Гленна, Дональда Рігла, а також республіканця Джона Маккейна 1,3 мільйона доларів. Ситуація звичайна, і ніякого скандалу не сталося б, якби не розорився банкір і не почав просити «підшефних» сенаторів про допомогу, про захист перед правосуддям. Федеральні влади попередили кожного з них, що відповідати на такі прохання не варто, що клопотання за «донора» заважають веденню слідства. Джон Гленн і Джон Макейн попередження прийняли до відома, а Дональд Рігл і Денніс Деконсіні все ж намагалися подати банкіру допомогу, але потім також відступилися. І лише Алан Кренстон, до каси якого надійшов мільйон доларів, почав настійливо вигороджувати Кітінга.

Розслідування сенатським комітетом велося протягом 14 місяців, платникам податків воно обійшлося у два мільйони доларів. Який же його головний результат? Сенатський комітет, зазначу, орган не судовий, та й, здійснюючи співробітництво з Кітінгом, сенатори формально закону не суперечили, тому вердикт був такий: Алан Кренстон заслуговує «морального осуду», решта — «осуду». «Але комітет не поставив питання ширше, — пише «Нью-Йорк таймс», — як при тому, що закони не порушено, визначити, вірно чи не вірно вели себе сенатори? Замість цього було рекомендовано створити двопартійні групи для вироблення нових правил або законів щодо фінансування виборчих кампаній. Від цього завдання конгрес ухилявся роками».

Між тим необхідність його вирішення для багатьох у США є очевидною. У листопаді минулого року на слуханні в «справі Кітінга» сенатор Девід Прайор сказав, що його мета — глибше зрозуміти суперечливі етичні питання, які становлять суть цієї справи. А саме «як фінансується американська політична кампанія і як законодавці повинні вести себе в рамках конституційної системи». Відповідей на ці запитання комітет не дав. Політична проблема потонула у сварці, в якій республіканці вимагали найсуворішої догани чотирьом демократам, а демократи не хотіли зняти звинувачення з республіканця Маккейна.

В підсумку комітет не дійшов згоди в тому, що таке «правильна» поведінка сенатора, а отже, не встановив і правил для всього сенату. Чому так трапилося? Тому — не раз зустрічав я в американській пресі думку — що члени комітету повинні були судити самих себе. Адже всі законодавці змушені збирати гроші на свої виборчі кампанії, і члени комітету не є винятком. Вибори і долари — одна з найгостріших проблем американського політичного життя. Останніми роками лаву законодавців покинули декілька визначних діячів. Особливо багато галасу наробила змушена відставка демократа Джіма Райта, спікера палати представників. Причина та ж — одержання грошей від зацікавлених осіб за сприяння в проштовхуванні вигідного для них законодавства.

Ні, сенатори і конгресмени не беруть гроші особисто для себе, на власні потреби. Зібрані кошти надходять у партійну касу, у виборчі фонди. До своєї зарплати, яка становить близько 100 тисяч доларів на рік, законодавці можуть додати не більше 26 тисяч, одержаних за читання лекцій. Не всі з них, до речі, такою можливістю користуються. Вартість кожного підношення, яке робиться законодавцеві, не може перевищувати 100 доларів. Все, що вони можуть заробити своїми виступами, все, що жертвують у партійні каси прихильники демократів і республіканців, іде на сплату найбільш тривалих і дорогих виборчих кампаній у світі.

Платити потрібно за все, але головне, за рекламу в засобах масової інформації. Частина цих витрат покривається з державних джерел, в основному ж партійні фонди наповнюються за рахунок особистих пожертвувань. Конгресмен Лес Аукойн підрахував, що в 1974 році, коли він вперше виставив свою кандидатуру в палату представників, на вибори було витрачено 75 тисяч доларів. У 1984 році він повинен був уже зібрати мільйон доларів, на виборах 1988 року ця сума зросла ще на кілька сот тисяч доларів. «Є дещо в самій суті неправильне в тому, на чому тримається сьогодні конгрес США, — говорить Лес Аукойн. — Я маю на увазі гроші, нескінченну щоденну погоню за грошима, необхідними для фінансування виборчої кампанії або для підтримки прийнятного життєвого стандарту».

Конгресмен Л. Аукойн сказав це за два роки до «справи Кітінга». Але й тоді подібні визнання аж ніяк не були новиною в США. Відомий лише один випадок — результат «Утогрейта», який дав у 1974 році імпульс виробленню законодавства, що обмежувало активність крупних жертводавців. Мова, одначе, йшла про президентські кампанії, а не про вибори в конгрес. У ході утогрейтського розбирання президент авіакомпанії «Амерікен ерлайнс» говорив: «Існуючий закон оснований на системі, з допомогою якої кандидат на офіційний пост може розраховувати на гроші осіб, залежних від дій цього кандидата, якщо його буде обрано». Проте кожна виборча кампанія, відзначають американські політологи, дає приклади хитрого обходу закону від 1974 року.

Потрібні, вважає багато хто в США, жорсткі заходи для того, щоб справедливо зрівняти шанси кандидатів на виборчі пости, долари не повинні впливати на висновки політичної боротьби. Розгляд «справи Кітінга» в сенатському комітеті з етики міг стати першим кроком на шляху до цієї мети. Але не став.

Колишній сенатор Уільям Проксмайєр, який одним з перших заявив про можливість висунення своєї кандидатури на президентський пост у кампанії 1992 року і відомий тим, що ніколи не приймав пожертвувань у свій виборчий фонд, вважає: законодавці, якщо вони хочуть зберегти свою політичну репутацію, «повинні бути більш обережними у вияві своєї прихильності до тих, хто вносить пожертвування». Але, додав він, це лише півзахід. Потрібні спеціальні закони. У. Проксмайєр запропонував, зокрема, зробити відкритими для громадськості відносини законодавців з «донорами» і заборонити приймати пожертвування від тих, хто зацікавлений у впливі на комітети, членами яких є кандидати.

Едгар ЧЕПОРОВ.

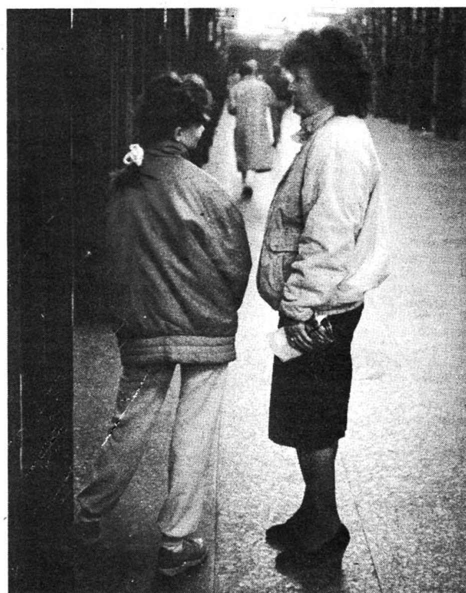
Нью-Йорк.

КАНІКУЛИ МАЛИХ ШАМПІНЬЙОНІВ

У великих і малих містах вони ростуть, немов шампіньйони — крізь асфальт!

Шампіньйони по-нашому звуться печерицями, але по-французьки воно звучить аристократичніше, а вони ж таки — аристократи!

Аристократи магазинних черг, під'їздів, перонів, станцій, аристократи дворів і електричок, мальовничих пустирів і холодних казенних установ.

У них тепер—канікули.

І ми побачили — як їх у нас багато.

І побачили також — як мало їм нас, як нас їм не вистачає, і як часто ми самі в тому винні.

Іноді хочеться, хоч плач, забрати їх з собою, — але не туди, куди ми ходимо щодня, на роботу чи в черги, — а кудись у наше дитинство, де все було, здається, набагато кращим, ніж тепер, ніж у них.

Що ж там у нас було?

Були — якраз на оці от канікули? — фантастичні розливи річок, тепер же земля втомилася, і вони менші.

Були — теж на оці канікули! — якісь особливо празникові й хвилюючі перодягання дівчат із зимового вбрання в щось весняне і, самі розумієте...

— Але туди — не можна.

Точніше — неможливо. Цей кордон — на замку.

Що ж нам робити?

Вихід — є.

Треба просто попросити: гей, шампіньйончики, візьміть нас із собою, ми там будемо слухняні й не робитимемо дурниць, тільки візьміть!

Може — візьмуть...

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото Михайла САЧКА.

КОНЦЕРН ЙДЕ ДАЛІ

ЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ РЕСПУБЛІКИ?

Годі говорити, у якому тяжкому стані перебувають автомобільні шляхи України. Здається, і кошти виділяємо, але — мало, є будівельні матеріали, що не вдосталь. Тому дістатися хоча б середнього європейського рівня доріг не вдається. Рівнинна територія, де майже відсутні природні перепони, сприяє прокладанню високоякісних магістралей.

Отож, лише на перший погляд у шляховому будівництві відсутні проблеми. Ще недавно галузь була «затиснута» у рамки адміністративно-командної системи. Перехід на ринкові відносини змушує прийняти нове шляхове законодавство, докорінно перебудувати структуру управління, вдосконалювати економічні відносини між окремими підрозділами. Про це і йшлося у розмові нашого кореспондента з президентом Українського державного концерну по будівництву, ремонту і утриманню автомобільних шляхів Віктором Тимофійовичем ГУЦОМ.

— Вікторе Тимофійовичу, які структурні зміни відбулись останнім часом у шляховому господарстві республіки?

— На наш погляд, значні. Це стосується передусім системи управління, яке від традиційно командно-адміністративних методів керівництва має перейти до цілеспрямованих економічних методів, прогнозів і перспективного соціально-економічного розвитку галузі. Можна говорити про веління часу, та головне спрямування цієї перебудови і її мета одна — республіка повинна мати добрі дороги.

Для забезпечення нормального функціонування, подальшого розвитку і удосконалення мережі шляхів загального користування в умовах переходу до ринкової економіки Радою Міністрів УРСР, за погодженням з обласними Радами народних депутатів, у жовтні минулого року замість Мінщляхбуду УРСР і створено Український державний концерн по будівництву, ремонту і утриманню автомобільних шляхів («Укршляхбуд»). І зазначу, це не просто зміна декорацій. Концерн — нова структура управління перехідного періоду. Вона повинна захистити права та інтереси всіх 127 галузевих об'єднань, трестів, спеціалізованих підприємств і організацій, що увійшли до його складу.

Утворення концерну збереже шляхове господарство республіки як єдиний багатопрофільний народногосподарський комплекс. Він повинен проводити і єдину науково-технічну, інвестиційну, фінансово-кредитну політику. З іншого боку, значно розширити самостійність засновників. Тепер внутрішня структура, форми організації і оплати праці, розробка і затвердження планів економічного і соціального розвитку—в компетенції республіканських органів. Додам до цього ефективне використання машин, механізмів і транспортних засобів, механізації та автоматизації виробництва, розробку і застосування економічних технологічних процесів і методів організації виробництва. Ніхто не втручається і в пошуки горизонтальних зв'язків, виходу на ринок.

Як бачите, функції управління в концерні змінились досить суттєво. Тепер ми перетворились на координаційно-інтелектуальний центр галузі. Але, як кажуть, залежимо і від низів. Бо ж діємо в межах делегованих ними прав, утримуємось за їхні кошти, а не навпаки, як було донині.

— І чи пішло все це на користь?

— Скажу так: створення концерну в минулому році, в умовах руйнування виробничих зв'язків і зростання кризових явищ в економіці республіки, зберегло рівень нашої роботи. Як щодо освоєння капітальних вкладень, так і введення в дію нових потужностей. Не забули про ремонти та утримання існуючих шляхів.

— Якщо вже мова пішла про шляхи України, то що все ж таки маємо на сьогодні? Чи відповідає сучасним вимогам стан доріг у республіці?

— Почну з того, що мережа шляхів загального користування становить 168 тисяч кілометрів. З них 94 відсотки мають тверде покриття. Значна частина — удосконалене із цементобетону, асфальтобетону або чорного щебеню.

— Про що ці цифри свідчать?

— По-перше, завдяки багаторічній і, скажімо так, важкій праці стотисячного колективу шляховиків сьогодні забезпечено надійний транспортний зв'язок між усіма містами, селищами міського типу, райцентрами, центральними садибами колгоспів і радгоспів. У минулому році завершено будівництво під'їздів з твердим покриттям до всіх сільських населених пунктів, які розміщені на мережі шляхів загального користування. Реконструйовано ділянки найважливіших магістральних шляхів з влаштуванням чотирьох і більше смуг руху. В західному від Києва напрямку їх прокладено до Рівного, у південному — до Білої Церкви, на північ — за Чернігів. У бік Харкова — до Пирятина ці роботи тривають.

Разом з тим вважаю: загальний технічний стан автомобільних доріг республіки не відповідає сучасним вимогам народного господарства. Навіть найважливіші магістральні шляхи збудовані у 50-ті роки. Розраховані вони на старі нормативи. Сьогодні, і це всім відомо, наші дороги перевантажені і не забезпечують вільного руху автотранспорту. Ось декілька цифр. Потребують значного поліпшення існуючого стану майже 40 тисяч кілометрів простіших, курних, слабких шляхів у сільській місцевості. Вони мають лише покриття із щебеню або гравію. Ще біля 3000 сільських населених пунктів, а це більше 10 відсотків від загальної кількості, не мають під'їздів з твердим покриттям. Щоб з'єднати їх з існуючою мережею, необхідно збудувати майже 10 тисяч кілометрів нових шляхів.

— А скільки втрачаємо через низьку якість доріг...

— Саме через бездоріжжя щорічні збитки народного господарства перевищують два мільярди карбованців. У той час, як увесь обсяг фінансування, що направляється на будівництво і утримання шляхів, не перевищує 1,3 мільярда. То що краще мати — великі збитки, чи гарні дороги?

І як це банально не звучить, основною причиною незадовільного стану наших шляхів є недостатня кількість матеріальних ресурсів. Немає сучасної потужної шляхової техніки, високоякісних матеріалів. Про фінанси і говорити не хочу. Судіть самі. В республіці на шляхове господарство щорічно витрачається приблизно 0,3—0,4 відсотка національного доходу. І це в той час як передові європейські країни вкладають у шляхи у вісім-десять разів більше!

— Сумна статистика, але дорозі, як кажуть, немає кінця. Отож, які перспективи розвитку шляхового господарства України?

— Найважливішою проблемою народного господарства була і залишається проблема соціального розвитку і відродження села. Взяти безпосередню участь в її розв'язанні нас зобов'язує прийнятий у жовтні минулого року Закон УРСР «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві Української РСР». Які дороги в сільській місцевості — знаємо. І скільки витрат зазнає селянин теж відомо. Яка програма наших дій? Не пізніше 1995 року, як це передбачено відповідною постановою Ради Міністрів УРСР, з'єднати з існуючою мережею шляхів майже 3000 сільських населених пунктів. Для цього побудуємо 10 тисяч кілометрів шляхів. Це — 2 мільярди карбованців капітальних вкладень, які треба «набрати» і освоїти.

Поряд з будівництвом шляхів у сільській місцевості необхідно значно підвищити темпи робіт щодо реконструкції автомагістралей. Тільки протягом останніх років до параметрів першої категорії мають бути доведені найбільш завантажені дільниці загальною довжиною більш як 500 кілометрів у напрямках Київ — Львів — Чоп, Київ — Харків — Ростов, Ленінград — Київ — Одеса в межах УРСР. Триватиме також реконструкція шляхів Москва — Сімферополь, Ростов — Одеса — Рені, Полтава — Кишинів, Дніпропетровськ — Кривий Ріг. Для цього треба також щорічно витрачати 150 — 200 мільйонів карбованців.

— А як бути з якістю старих і нових доріг?

— Ця проблема, звісно, не обминає нас. Існуючі дороги поліпшуємо заміною перехідних покриттів на більш удосконалені, проводимо капітальні ремонти. До того ж, значні шляхові роботи, пов'язані з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС, треба виконати у Волинській, Київській, Житомирській, Рівенській та Чернігівській областях. А це неабиякий обсяг. Тож навантаження на шляховиків зростає. І при тому, що сьогодні маємо гострий дефіцит фінансових ресурсів.

— Чи є вихід з такого скрутного становища?

— На прохання групи народних депутатів України, а це 62 чоловіка, за участю Мінфіну, Держекономіки, Мінюсту та облвиконкомів розроблено проект Закону «Про джерела фінансування шляхового господарства Української РСР». Поряд з існуючими джерелами, закон передбачає направляти на фінансування шляхових робіт і ряд нових категорій фінансових надходжень. До речі, так робиться в розвинутих країнах Заходу та США, де шляхове господарство відповідає сучасним вимогам. На сьогодні проект закону розглянуто Президією Ради Міністрів УРСР і направлено у відповідні комісії Верховної Ради УРСР.

— Коротко, будь ласка, про особливості законопроекту.

— До його складу, як джерела фінансування, входять відрахування коштів підприємств (об'єднань) і господарських організацій, відрахування від доходів експлуатації автомобільного транспорту, податок на транспортні засоби, збір від продажу пально-мастильних матеріалів та асигнування з державного бюджету.

Користуючись нагодою, звертаюсь з проханням до всього депутатського корпусу республіки підтримати і прийняти цей закон, що дасть змогу фінансувати вкрай необхідні урядові програми і значно поліпшити стан шляхового господарства республіки, що, в свою чергу, позитивно вплине на вирішення багатьох економічних і соціальних проблем, зв'язаних з підвищенням рівня життя людей.

СОЛОМИНКА ПІД НАЗВОЮ «ІНДЕКСАЦІЯ»

Незалежна думка

Судячи з наших справ, ми щось не поспішаємо переймати зарубіжний досвід ринкового господарювання. Зате маємо успіхи в частині зарубіжної термінології. Чого тільки зараз не почуєш: «Орієнтація на консолідацію трансформує конфронтацію в консенсус - заради оптимізації ситуації в шахтарських регіонах». В перекладі це означає: «Та сідайте ж ви нарешті за стіл переговорів!».

Була у нас електрифікація, була хімізація. Тому, чи не тому, але зараз маємо компенсацію та індексацію. Зрештою, останніх два терміни не так уже й вирізняються. В перекладі вони означають, що зарплата повинна підвищуватись настільки, або майже настільки, на скільки підвищуються ціни.

Популістами, як правило, називають тих, хто намагається будь-що догодити натовпу, здатися захисником суттєвих інтересів народу. Але хіба наш центральний кабінет у цьому відношенні гірший від останніх? Чи давно він тихцем підвищив зарплату своєму апарату, а ось зараз ніяк не може зупинити ланцюгову реакцію?

«Так ви що, — обуриться читач, — проти зростання зарплати?». Ні, я проти зростання цін. А з приводу того, хто заперечував проти зростання зарплати, то можу сказати. По-перше, це герр Людвиг Ерхард, будучи канцлером ФРН, говорив, що «підвищення заробітної плати, не виправдане зростанням продуктивності праці, повинно неминуче призвести до зростання цін». По-друге, це президент Туреччини пан Тургут Озал, який все робив і робить, щоб стримати зростання заробітної плати в своїй країні. Звичайно, можна проігнорувати слова і дії цих державних мужів, оскільки вони мужі буржуазні. Але як проігнорувати достаток товарів у німецьких і турецьких магазинах і завидний для нас рівень життя трудящих...

«Але в них, — заперечите ви, — теж існує індексація, і не тільки зарплати, а й пенсій, як, наприклад, у Бразилії». Так, існує. Але одна справа індексація при заповнених полицях у магазинах, а зовсім інша при порожніх.

У свій час Ленін говорив, що переможе той суспільний лад, у якому буде вища продуктивність праці. Значить, перемогли не ми. А чому? Та тому, що ми намагались підвищити продуктивність праці з допомогою таких засобів, як казармений режим, соцзмагання, політзаняття і віра в перебудову. А от «у них» продуктивність підвищувалась тому, що люди в умовах ринку капіталу і праці боялися стати банкротами і безробітними, але при цьому одержували можливість стати багатими.

У наших же умовах сьогодні індексація навряд чи виявить благотворний вплив на виробництво товарів, і, як наслідок, на зростання реальної заробітної плати робітників і службовців. У кращому випадку будемо жити не гірше, але за умови, що компенсація повністю покриє подорожчання продуктів, в що не дуже віриться. А вже до чого точно призведе індексація зарплати без ринкових стимуляторів, то це до інфляції.

І ще одна небезпека криється в рятівній соломинці: хапаючись за неї, ми не бачимо надійного рятувального кола, яке плаває поруч — ринку. За це коло слід хапатися не після того, а до.

Раніше ми хотіли наздогнати Америку по виробництву масла і молока. Зараз з зарплатою погнались за цінами. А якщо вони підскочать в десять разів, то тоді і зарплату підвищувати до такої ж межі? Чи не будуть тоді у нашому споживацькому кошику замість продуктів тільки пачки грошових купюр, «індексуючих» наш споживацький апетит?

Ну, нічого. Пережили ми колективізацію, переживемо, дай-то, Боже, і індексацію. Продуктів немає, так хай хоч гроші будуть. Звичайно, було б краще взагалі нічого не переживати. Просто жити. Але для цього потрібна індексація в головах тих, хто нами править.

Володимир ЧИРКОВ, доктор економічних наук.

Київ.

На шляху до ринку

СВЯТО НА ІНШІЙ ВУЛИЦІ

СУБ'ЄКТИВНІ НОТАТКИ З ЛЕЙПЦІГСЬКОГО ЯРМАРКУ

Мабуть, не помилюся, коли скажу, що назва «Лейпцігський ярмарок» у більшості з нас асоціюється з уособленням економічної могутності СРСР, яку ми ще донедавна намагалися демонструвати на цій давній (825 років!) експозиції, чий символ — латинська спарена буква «М» перекладається буквально: «Мустер Мессе» виставка зразків. Проте побувавши минулого тижня у складі української групи керівників підприємств, бізнесменів і підприємців на її весняному відкритті, переконалася: не той тепер ярмарок, як, зрештою, і Лейпціг не той...

Усім відомі події у Східній Європі, в тому числі в колишній НДР, не могли не позначитися і на структурі Лейпцігського ярмарку, що вже понад вісім століть служить мостом для торгівлі між Сходом і Заходом. Організація виставок перейшла в приватні руки з обов'язковою умовою: значна частина прибутків спрямовуватиметься на соціальні потреби міста і федеральної землі Саксонія. Це й закономірно: маючи таке джерело прибутків, Лейпціг зможе створити певні блага для своїх громадян. Чим не повчальний досвід для столиці України, яка, до речі, є побратимом Лейпціга? На жаль, киянам від розташованого на їхній території Республіканського центру ярмарків і виставок, як кажуть, ні холодно, ні жарко, а швидше навпаки...

Отож, Лейпціг, «мати ярмарків», як називають виставку самі німці. Цієї весни вона проводиться в умовах ринкової економіки. А якщо точніше — в умовах жорсткої конкуренції ще кількох подібних виставок, які діють в об'єднаній Німеччині. Однак організатори сповнені оптимізму: керівництво виставкою доручено відомому спеціалісту з організації ярмарків міжнародного значення Курту Шоону, про якого прем'єр-міністр землі Саксонія професор Курт Біденкопф сказав, що це — найкраща голова, яку тільки могла одержати Лейпцігська виставка.

Девіз нового голови управління Лейпцігських ярмарків (віднині ця назва вживатиметься у множині, бо виставка функціонуватиме протягом року) — наповнити їх новим змістом, зробити «Меншліхе Мессе», тобто «Ярмарком для людини».

Я переконалася: організаторам задум вдався. Лейпціг привернув увагу спеціалістів з 46 країн світу. Понад три тисячі експонатів привезли свою продукцію на спеціалізовані ярмарки верстатів та інструментів, промислових установок, металургії, електротехніки, електроніки, будівельних машин, сільськогосподарської, продовольчої, пакувальної, транспортної техніки. Мабуть, невдячна це справа — прагнути розповісти про все, що придумали кращі уми з усього світу та виготовили людські руки. Вони в короткий строк перебудували саму концепцію ярмарку відповідно не до соціалізму в окремо взятій державі, а до логіки здорового глузду, або, як прийнято говорити у ділових людей, — до конкурентного рівня.

Проте не можу не сказати про домінуюче почуття, яке переслідувало мене впродовж усього перебування на ярмарку, — гостя на чужому святі. І підсилювали це почуття не стільки чисто зовнішні атрибути. Як, приміром, те, що групі київських журналістів, л'юбязно запрошених Генеральним консульством ФРН у Києві, не обміняли навіть дещицю кишенькових грошей. Тому в гардеробі, здаючи пальто, або, вибачте за деталі, в громадських вбиральнях доводилося пояснювати, що у нас, радянських, гордість особлива.

Та що там кишенькові гроші, коли й сам склад журналістської групи після «прочитання» в Торговельно-промисловій палаті УРСР та Раді Міністрів УРСР з 12 чоловік зменшився до... трьох. Тож в останню хвилину вдалося лише «відвоювати» ще хоч би четверо.

Оцю свою неповноцінність «маленьких» людей довелося відчути не раз — і в чотирнадцятигодинному очікуванні рейсу в аеропорту Бориспіль через несприятливі погодні умови, коли пасажирам «не здогадалися» забезпечити хоч би разове харчування, і поділ на «високих» і «звичайних» гостей — щось я не бачила у залі для чекання ані керівників делегації, ані міністрів, які входили до складу групи...

Та то ще півбіди — хіба не живемо ми приниженими щодень? А от, стоячи перед помпезним радянським павільйоном з золоченим шпилем, увінчаним червоною зіркою «під рубін», та біля монументального підніжжя десятиметрового постамента з закріпленою на ньому скульптурною головою вождя світового пролетаріату, де якийсь жартівник написав: «Він хотів усе», замислюєшся кріпко. (Слід сказати, що й павільйон, зсередини оздоблений гіпсовим ліпленням лаврового листя та серпів-молотів, аж ніяк не демонструє наших досягнень. Як пояснили мені на виставці, радянський власник павільйона здав усю площу в оренду іноземним фірмам).

А ще більше зіштовхуєшся з реальною дійсністю, побувавши у виставочному павільйоні, який на пільгових умовах, а точніше безплатно, надав ярмарок українській фірмі «Укрімпекс», котра організувала експозицію нашої республіки. Взагалі, і це треба з вдячністю відзначити, бо недооцінити таку допомогу неможливо, німецька сторона — а це консули генерального консульства ФРН у Києві, пани Рольф Вельбертс і Бернд Гліманн — була на висоті. Адже поїздка 76 українських підприємств, утримання, організація їхньої роботи, здійснювалося за рахунок ярмарку. І значна кількість керівників українських підприємств і фірм справді їздили до Лейпціга на ярмарок, а не у великий магазин. Досягнуто попередніх домовленостей, встановлено контакти і будемо сподіватися, що витрати для обох сторін обернуться вигодою.

І як же наша суверенна Україна використала таку унікальну можливість? (До речі, дрібниця, а приємно: на одному з проспектів поруч з вітаннями багатьма мовами світу, видруковано українською: «Щиро вітаємо вас на Лейпцігському ярмарку»). А Україна пропонує західним партнерам вишиванки і скатертини, різьблені сувеніри, керамічні глечики і тарілки, горілку з перцем і без, старі фотоапарати «Київ» виробництва заводу «Арсенал» імені В. І. Леніна, насіння трав, нестандартні кокони тутових шовкопрядів, що їх не вміють розмотувати наші машини... Зате мало не кожний зразок представляв окремий спеціаліст, відряджений до Лейпціга з цією метою.

Щоправда, серед усього того добра вирізнялися вироби Донецького заводу «Точмаш» — гідравлічні циліндри, стойки, інші вузли та деталі — точне литво для автомобільної промисловості. А це вже ближче до діла: продати на перенасиченому ринку готовий товар непросто. А от окремі деталі цілком можливо. Покупець знайшовся — автомобілебудівна фірма з Кельна.

Загалом же українські товари справляють гнітюче враження. Я попросила коротко охарактеризувати експозицію голову Держкомітету економіки УРСР В. Антонова:

Не той тепер лейпцігський ярмарок, як, зрештою, і Лейпціг не той... Значна кількість керівників українських підприємств і фірм їздили до Лейпціга на ярмарок, а не у великий магазин!

— Срамота, — сказав він. — Україна, яка випускає все — від продуктів харчування до літаків, машинобудівну продукцію, — привезла на ярмарок глечики і вишиванки. Соромно!

Соромно... Ще й тому, що Україну на цій виставці з інтересом чекали. Як суверенну республіку, з якою можна мати справу, укладати договори, домовлятися, як майбутнього партнера. І ось маєш...

І все ж гадаю, для багатьох спеціалістів була ця поїздка не безплідною. Не без домовленостей повернулися з Лейпціга генеральний директор Київського виробничого об'єднання реле і автоматики В. Пономарьов — відшукав колишніх партнерів, зустрівся з новими. Навели мости співробітництва керівники підприємств з Одеси, Сум, Дніпропетровська, Вінниці, Донецька... І чи не найважливіше: на Лейпцігському ярмарку ми отримали, хоч і болісний, але предметний урок з приводу того, хто ми і де ми. А з тим залишилася і надія, бо вчитися ніколи не пізно...

Валентина ПИСАНСЬКА.
Київ — Лейпціг — Київ.

ДО КОНКУРЕНЦІЇ ГОТОВІ,

АБО ДЕСЯТЬ ІЗ СТА І ОДИН З ДЕСЯТИ

ТЕЛЕПРЕСКОРПОРАЦІЯ, створена у Дніпропетровську, почала видавати газету для ділових людей. І, що цілком логічно, спочатку вирішила з'ясувати, кого ж у регіоні можна вже сьогодні вважати діловим — підприємливим, непересічним і неординарним, по-новому мислячим та діючим керівником.

Опитали журналістів центральних і республіканських видань, місцевих засобів масової інформації. За спостереженнями газетярів, не менше ста господарників набереться в області таких, які вже «починають крутитися по-справжньому».

Тим приємніше повідомити, що засновники цікавих і прогресивних економічних перетворень, директори Дніпропетровського трубопрокатного заводу імені Леніна Ю. Буряк і Самарського залізобетонних виробів В. Савчук, голова Криничанського коопгоспу «Зоря комунізму» В. Верховський, які були внесені в анкету від імені «Голосу України», потрапили в десятку переможців.

Найвищий рейтинг також здобули керівники Дніпровського машинобудівного, Придніпровського хімічного та комбайнового імені Ворошилова заводів, відповідно, — В. Бояр, Ю. Коровін та Г. Чередниченко.

І все ж поява в десятці кращих одного імені вразила, стала відкриттям. Ідеться про М. Реутова — директора заводу «Електропобутприлад». Навіть подумалося: чи не помилилася газета Дніпротелепрескорпорації? Адже підприємство, яке очолює Микола Олексійович, за тутешніми мірками і невелике, і непоказне, і ще недавно перебувало серед безнадійних, майже приречених. То як зміг «Електропобутприлад» стрибнути вище за себе? Чим, зрештою, пояснити несподіваний успіх М. Реутова?

— Мабуть, тим, що ми почали свої електросамовари художньо розмальовувати, і вони відразу завоювали популярність у найвибагливішого покупця, — посміхається Микола Олексійович. — Тепер немає відбою, попит неймовірний...

— Головне те, — сказав далі директор, — що у вирі безладдя та хаосу в економіці підприємство врятоване від занепаду. Було нелегко. Кваліфіковані робітники та інженери майже розбіглися. Тож, по суті, збирали колектив заново.

М. Реутов розповів, як змогли порятувати завод, оперував фактами, прикладами, цифрами, іменами своїх помічників та однодумців. А уважно вислухавши Миколу Олексійовича, я дивуюся:

— Виходить, нічого архінадзвичайного, нового ви не запроваджували, оренди чи ще там чогось, а просто почали працювати нормально, ритмічно, як і треба, — отож й усе?

— А хіба то мало? Хіба не з цього усім нам варто починати? Чудес на світі не буває, не буде й ринкових казок... Правда, ідея взяти підприємство в оренду не давала спокою. Але що б це змінило, доки адміністративна система при владі і править бал? Ми весь час мали на думці інше — розбагатіти і викупити завод. Та нині і щодо цього з'ясували: настане час, вже недовго залишилося чекати, коли завод і так віддадуть колективу. Нікуди не дінуться. То краще готуватися до роботи в умовах самостійності і ринку. Цим і займаємося.

— Як, коли не секрет? — прохопився я.

— Діловими, зібраними і підприємливими мають стати всі на заводі — інженери, начальники цехів, верстатники. Нова психологія і філософія потрібні: не нас годують, а ми самі себе годуємо... На цей рік, приміром, не чекали рознарядок, а самі повністю забезпечили себе фондами сировини і матеріалів, і не тільки під виробничу програму. Гадаєте, манною кашею впали ці фонди з небес? По-друге, на всіх дільницях достеменно знають, як саме будемо збільшувати випуск продукції, поліпшувати її якість. Третє: заздалегідь готуємося виготовляти нові товари; скажімо, побутовий електрогриль. Конструктори завершують свої розрахунки, приступили до роботи технологи...

...А оздоблені художнім розписом електросамовари дніпропетровці виготовляють справді гарні, неповторні. Невеликий колектив готовий будь з ким конкурувати в умовах ринку.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

Директор невеличкого дніпропетровського підприємства «Електропобутприлад» М. Реутов за матеріалами опитування серед журналістів посів місце у десятці кращих ділових людей області. Чим пояснити несподіваний успіх — адже завод не працює ще на орендних засадах, не приватизований?

Він шаблю булатну
у руки бере,
Пищаль семипядну
на плечі кладе,
За військом пішки
іде...
Військо іде, як
бджола гуде...

Табір був найважливішим елементом козацької тактики в умовах рівнинної степової місцевості, у марші, наступі і обороні.

Українські козаки такі міцні від природи, що голод, спрагу, вітер, дощ і всі інші злигодні переносять набагато легше, ніж усі інші народи.

Запорозька Січ на міжнародній арені виступала як суверенна військово-політична сила, а визвольна боротьба українського народу була пов'язана з найважливішими подіями і процесами загальноєвропейської історії і мала на них великий вплив.

Бойові порядки. Стратегія і тактика

Олена АПАНОВИЧ

Козацтво-зброй

Козацьке військо виступало в похід за закликом гетьманського універсалу, в ближчі походи йшли без обозу, а в дальні — з досить великою кількістю возів, які використовували для побудови «табору». Як свідчать сучасники, козацькі вози були легкі і невеликі, на десять козаків звичайно брали один віз. Крім обозу, йшла артилерія на возах, або своїм ходом на колесах. В похід полк виступав по три в ряду, попереду йшла музика, а за нею полковий прапор та сотенні значки, кожний при своїй сотні.

Звичайно, попереду йшов полковник, всередині хорунжий, а позаду куренні отамани.

На ворожій території попереду їхав на конях, або йшов пішки охоронний загін, який виконував і функцію розвідки. Зупиняючись на відпочинок біля води та трави для коней, козаки ставили намети або будували курені. Обоз обслуговувало досить небагато невійськових людей — погоничі, ремісники та інші, яких брали для побудови укріплень та табору. При нагоді все це могли робити і самі бойові козаки.

Запорозькі козаки виробили систему оригінальних бойових порядків, що визначалися особливостями історичних умов існування і географічним становищем козацтва, а також характером ворожих військових сил. Бойові порядки запорожців свідчили про блискуче військове мистецтво збройних сил України. Козацька піхота шикувалася у три шеренги. Стріляла тільки перша шеренга, друга після кожного пострілу подавала їй заряджені третьою шеренгою рушниці. Завдяки цьому козаки досягали великої щільності і безперервності рушничного вогню під час бою. Водночас головним засобом у бою був прицільний, а не залповий вогонь.

Найчастіше козацька піхота за підтримкою кінноти вела наступ під захистом шанців «лавою» — розгорнутою лінією напівколом, атакуючи у такий спосіб ворога не лише з фронту, а й з флангів, заходячи в його тили, і замикаючи оточення. Індивідуальна ініціатива кожного окремого козака, що випливала із загальної демократичності запорозького козацтва, мала наслідком застосування розсипного строю, на противагу європейському лінійному. При обороні козаки шикувалися у формі трикутника «тріангули».

Найпопулярнішим видом бойового порядку був так званий табір, який був найважливішим елементом козацької тактики в умовах рівнинної степової місцевості, у марші, наступі і обороні. Сучасник Шевальє підкреслював, що саме географічні умови України викликали до життя такий спосіб ведення війни: «Було б важко десь в іншій країні, — пише він, — так вести військо серед возів, бо в цілому світі немає таких плоских і рівних просторів». Поширення табір здобув вже під час козацько-польських війн 90-х рр. XVII ст.

Табір будувався зі зсунутих і скріплених возів у кілька рядів, які оточували військо і які розміщувалися так, що у плані мали вигляд чотирикутника, півмісяця або овалу. У марші вози шикувалися у п'ять-шість рядів, поєднуючи транспортну функцію з завданням прикриття війська, яке рухалося. Наперед виводилося три-чотири гармати, з боків — по одній і позаду — дві. Решта армати знаходилась усередині табору і своїм вогнем підтримувала наступ піхоти й кінноти.

Рухаючись табором, козацька піхота виходила з-за возів, однак в разі небезпеки вона знову замикалася в оборонному кільці. Під прикриттям табору, який сучасники називали «рухомою фортецею», козаки могли пробиватися через ворожу територію на великі відстані, як, наприклад, в 1628 році в Криму, коли козаки з боями табором пройшли від Перекопу до Бахчисарая.

Табір, як бойовий порядок, дозволяв швидко переходити від наступального бою до оборонного і навпаки. У наступі табір використовували як прикриття, що протистояло укріпленням ворога. Під час наступу на позиції ворога кіннота йшла поблизу возів, піхота залишалася в таборі, іноді виходячи з нього. Частину артилерії везли попереду табору, частина її з центру табору підтримувала наступ піхоти і кінноти. При штурмі і облозі ворожих фортець гармати з табору виконували також завдання руйнування фортечних стін і валів та інших укріплень.

При обороні вози в таборі ставили щільно один до одного, колеса їхні зв'язували і скріплювали ланцюгами, в бік ворога повертали оглоблі на зразок списів або рогатин. За возами ховалось все військо. В разі довготривалої облоги ворожої фортеці або в разі кругової оборони іноді вози засипали землею, і з них робили міцний вал, а довкола табору копали окопи, вали, «вовчі ями» з загостреними кілками на дні та інші тимчасові земляні укріплення.

Козаки виявляли особливу стійкість і мужність, захищаючись у таборі. За свідченням сучасника Боплана, 100 козаків у таборі могли успішно боронитися від татарських загонів з тисячі і більше вояків. Польські панцирні улани розбивалися об непорушний мур козацького табору. Інші сучасники — іноземці, які спостерігали козацький табір в бою і на марші, також висловлювались про його виключні бойові можливості. Наприклад, неодноразово це підкреслював Шевальє: «Козацький табір, що складався з багатьох рядів возів, серед яких знаходилася частина козацького війська, здатний в такій позиції витримати будь-яку атаку».

Коли ворожим силам вдавалося прорватися в якомусь місці табору, то вози обходили, оточували їх, брали в кільце і розчавлювали. Протягом всієї тривалої боротьби проти польсько-шляхетського панування можна назвати тільки поодинокі випадки повного розриву козацького табору польською кіннотою, яка хоч і набагато переважала чисельністю, однак зазнавала величезних втрат, виходячи з боїв знекровленою.

Козацька стратегія мала яскраво виражений активний наступальний характер. Отже, Запорозьке Військо перевершувало феодальні армії Європи, які послідовно додержували стратегії позиційної оборонної пасивної війни.

Стратегія концентрованого удару по ворогу була головною рисою козацького військового мистецтва. Перемоги козаки добивалися переважно у польових битвах. У разі необхідності виявляли велику майстерність в облозі і штурмі фортець.

У західноєвропейських арміях на противагу козацькій стратегії панувало прагнення до оборони та облоги фортець і ухиляння від битви, оскільки польові бої завдавали втрат найманим військам, які дорого оплачувалися, а професійні військові з різних країн у феодальних арміях Європи, зокрема Польщі, займали значне місце.

Бувало, що й козаки ухилялися від рішучого бою, але лише у несприятливих для них умовах. Вони намагалися нав'язувати противникові невигідну
Запорозьк
застосовув
помогою я
рально при
добивалися
на свою
ляючи стр
зацькі поз
великого з
раптовості
лини прих
Запорозьк
меті захоп
ка, неспо
перемогти

Один з
військовог
розького в
свій проян
взаємовпл
літики і
Запорозьк
ки козацт
ськові дії
переговор
мірою виз
ропейськ
діяльност
стояння
ва турець
тупу та
Украї
являль
ціонально
вели збр
кого на
Військо
Туреччин
ства і ш
Ці війни
народний
ли на по
Європі т

Отже,
міжнарод
як сувер
тична си
ротьба у
була
шими
загально
кінця
половин
них певн

Страте
кого війс
них воєн
шої поло
враховув
широких
міського
козацько

(Продовження. Початок в №№ 41, 51, 56).

...дки. ...тика

...демократичності
...козацтва, мала
...стосування роз-
... на противагу
... лінійному.
... козаки шикува-
... трикутника

...раншим видом
...рядку був так
... який був най-
...елементом ко-
... в умовах рів-

знову замикалася в оборонному кільці. Під прикриттям табору, який сучасники називали «рухомою фортецею», козаки могли пробиватися через ворожу територію на великі відстані, як, наприклад, в 1628 році в Криму, коли козаки з боями табором пройшли від Перекопу до Бахчисарая.

Табір, як бойовий порядок, дозволяв швидко переходити від наступального бою до оборонного і навпаки. У наступі табір використовували як прикриття, що протистояло укріпленням ворога. Під час наступу на позиції ворога кіннота йшла поблизу возів, піхота залишалася в таборі, іноді виходячи з нього. Частину артилерії везли попереду табору, частина її з цент-

іноземці, які спостерігали козацький табір в бою і на марші, також висловлювались про його виключні бойові можливості. Наприклад, неодноразово це підкреслював Шевальє: «Козацький табір, що складався з багатьох рядів возів, серед яких знаходилася частина козацького війська, здатний в такій позиції витримати будь-яку атаку».

Коли ворожим силам вдавалося прорватися в якомусь місці табору, то вози обходили, оточували їх, брали в кільце і розчавлювали. Протягом всієї тривалої боротьби проти польсько-шляхетського панування можна назвати тільки поодинокі випадки повного розриву козацького табору польською кіннотою, яка хоч і набагато переважала чисельністю, однак зазнавала величезних втрат, виходячи з боїв знекровленою.

невигідну для нього позицію. Запорозьке Військо широко застосовувало резерв, за допомогою якого козаки морально пригнічували ворога і добивалися перелому в битві на свою користь. Розроблюючи стратегічні плани, козацькі полководці надавали великого значення фактору раптовості. До останньої хвилини приховуючи свої сили, Запорозьке Військо мало на меті захопити ворога зненацька, несподіваним наступом перемогти його.

Один з головних напрямів військового мистецтва запорозького козацтва знайшов свій прояв у взаємозв'язку і взаємовпливі зовнішньої політики і військової стратегії Запорозької Січі. Керівники козацтва поєднували військові дії з дипломатичними переговорами. Це великою мірою визначило загальноєвропейську роль військової

сько-шляхетською і високі моральні якості козацьких бійців, крім інших причин, зумовлювалися також моральним фактором — справедливим характером боротьби проти іноземних завойовників і феодального гноблення. Тому в козацькому війську були розвинені взаємодопомога і взаємовиручка, згуртованість, а висока мужність і стійкість у боях поєднувалися з бойовим досвідом, невтомністю на війні, широкою ініціативою окремих вояків.

В основі козацької тактики лежала універсальна бойова підготовка та методи партизанської війни. Маневрування, мобільність і динамічність,як і раптові напади, засідки, нічні рейди були головними рисами запорозької тактики. Вдень козаки відволікали увагу ворога малими боями для того, щоб уночі

добре поєднували з вдалим використанням характеру місцевості, особливо стрімких берегів річок, ярів. Шевальє зазначав, що козаки «звичайно використовують болота і ріки для прикриття свого пересування під час маршів». Шведський посол Гільдебрант, описуючи козаків в 1565 році, зауважив, що, «маючи перед собою якийсь корч, кожний з них міг би успішно битися з чотирма татарами». Окопавшись, козацька піхота стріляла з рушниць, а «коли стріляє ворог, ховаються по ямах, і жодна куля їх не влучить», — писав мандрівник середини XVII ст. Павло Алепський.

Козаки взагалі були добрі майстри будувати земляні укріплення. Папський нунцій Торрес, котрий відвідував Польщу та Україну, зауважував: «Козак воює стільки же

У розвит...
тики чільне...
арматі. Вик...
но різні бо...
армата ст...
умови для ...
пу козацько...
ті, викорис...
нітні прикр...
«Гуляй-город...
в той час р...
і являли со...
пристрої з ...
на колесах ...
амбразурами...
або гармат.

У раптов...
ках, які бу...
засобами ве...
ками, в мо...
ті, що вини...
рога внаслі...
нападу на ...
своїм влучн...
вогнем зово...
вала сили в...

...АПАНОВИЧ

...озацтво-збройні сили Украї...

...вої місцевості,
...ступі і обороні.
...евальє підкрес-
...ме географічні
... викликали до
... спосіб ведення
... важко десь в
... — пише він, —
...сько серед во-
...му світі немає
... і рівних прос-
...ення табір здо-
... час козацько-
... війн 90-х рр.

...увався зі зсуну-
...них возів у кіль-
... оточували ві-
... розміщувалися
...ані мали вигляд
... півмісяця або
...ші вози шикува-
...-ість рядів, по-
...спортну функ-
... прикриття
... рухалося. Напе-
... три-чотири
...ів — по одній
...ві. Решта арма-
... усередині та-
... вогнем підтриму-
... піхоти й кінноти.
...табором, козацька
...ла з-за возів,
... небезпеки вона

ру табору підтримувала наступ піхоти і кінноти. При штурмі і облозі ворожих фортець гармати з табору виконували також завдання руйнування фортечних стін і валів та інших укріплень.

При обороні вози в таборі ставили щільно один до одного, колеса їхні зв'язували і скріплювали ланцюгами, в бік ворога повертали оглоблі на зразок списів або рогатин. За возами ховалося все військо. В разі довготривалої облоги ворожої фортеці або в разі кругової оборони іноді вози засипали землею, і з них робили міцний вал, а довкола табору копали окопи, вали, «вовчі ями» з загостреними кілками на дні та інші тимчасові земляні укріплення.

Козаки виявляли особливу стійкість і мужність, захищаючись у таборі. За свідченням сучасника Боплана, 100 козаків у таборі могли успішно боронитися від татарських загонів з тисячі і більше вояків. Польські панцирні улани розбивалися об непорушний мур козацького табору. Інші сучасники —

Козацька стратегія мала яскраво виражений активний наступальний характер. Отже, Запорозьке Військо перевершувало феодальні армії Європи, які послідовно додержували стратегії позиційної оборонної пасивної війни.

Стратегія концентрованого удару по ворогу була головною рисою козацького військового мистецтва. Перемоги козаки добивалися переважно у польових битвах. У разі необхідності виявляли велику майстерність в облозі і штурмі фортець.

У західноєвропейських арміях на противагу козацькій стратегії панувало прагнення до оборони та облоги фортець і ухиляння від битви, оскільки польові бої завдавали втрат найманим військам, які дорого оплачувалися, а професійні військові з різних країн у феодальних арміях Європи, зокрема Польщі, займали значне місце.

Бувало, що й козаки ухилялися від рішучого бою, але лише у несприятливих для них умовах. Вони намагалися нав'язувати противникові

діяльності козацтва. Протистояння запорозького козацтва турецько-татарському наступу та [illegible] пануванню на Украї[illegible] Речі [illegible]посполитої являл[illegible] бою, [illegible] суті, національно-визвольні війни, які вели збройні сили українського народу — Запорозьке Військо проти султанської Туреччини, Кримського ханства і шляхетської Польщі. Ці війни козацтва мали міжнародний характер і впливали на політичну ситуацію в Європі та Азії.

Отже, Запорозька Січ на міжнародній арені виступала як суверенна військово-політична сила, а визвольна боротьба українського народу була [illegible]зана [illegible]важливішими [illegible]процеса[illegible] подіями загальноєвропейської історії кінця XVI ст. — першої половини XVII ст. і мала на них певний вплив.

Стратегічні плани козацького війська періоду визвольних воєн кінця XVI — першої половини XVII ст. ст. враховували активну участь широких мас селянства і міського населення. Перевага козацької стратегії над поль-

атакувати їх і зненацька наскочити у пітьмі. Особливо часто застосовували вони засідки у лісі, майстерно втягуючи у них противника, в повній мірі використовуючи елемент раптовості і доводячи до перемоги над переважаючими силами ворога.

У польових боях козаки завжди прагнули оточити ворога, для чого застосовували складний тактичний маневр — охоплювання противника з флангів і вихід у його тил. У фронтальні атаки козаки кидалися з холодною ручною зброєю, після рушничного або артилерійського підготовчого вогню, розірвавши передні ряди ворожих військ. Козаки прагнули не підставляти свій фронт і авангардні частини під удари польської кінноти, яка була основною і переважаючою ланкою збройних сил Польщі.

У сутичках з окремими татарськими загонами запорозькі козаки після попередньої короткої перестрілки переходили до рукопашного бою.

Свої раптові концентровані удари по ворогу козаки

мушкетом, скільки й мотикою та лопатою .., насипає землю, й робить укріплення серед безмежних рівнин свого краю». Блискавично споруджували запорожці вали, засіки, шанці, редути, табір. «Немає в світі війська, яке б уміло краще будувати шанці, ніж козаки», — писав тогочасний трансільванський літописець. «Як тільки викопає собі укріплення над якоюсь річкою, — продовжував літописець, — козак цілком стає неприступним».

Серед козаків здавна був дуже поширений спосіб захисту вояків від вогню ворога, тоді ще невідомий у Західній Європі. Цей засіб самоокопування стрільців козацтво виробило в умовах південних степів під загрозою повсякчасної небезпеки нападу татар. Він був надійнішим порівняно з панцирями і кольчугами, що використовували польська шляхта та її солдати-найманці, передусім німці, які в епоху широкого застосування в боях рушничного вогню захищали вже мало.

Треба за...
дяки станов...
ності украї...
сил сформу...
фізичний ...
ховний тип ...
Біля джерел...
незвичайні ...
хто наважу...
гнобителя-ф...
свою оселю ...
хто не хоті...
ців-загарбн...
речно непе...
тістю, смілі...
ною.

Життя на...
по суті в ...
становці б...
тійного вор...
ли доводило...
тяжкі випро...
цілинного с...
козаків фіз...
ність, витри...
ку силу. О...
Тандр) пиш...
козаків у к...
У Кельні 1...
такі міцні ...
голод, спра...
всі інші зл...
набагато ле...
народи».

Козацький Табір на р. Солониці (1596)

Голос України

 нього позицію.
Військо широко
резерв, за до-
о козаки мо-
чували ворога і
ерелому в битві
рість. Розроб-
тічні плани, ко-
одці надавали
ення фактору
о останньої хви-
ючи свої сили,
Військо мало на
ворога зненаць-
аним наступом
о.

овних напрямів
мистецтва запо-
цтва знайшов
взаємозв'язку і
зовнішньої по-
ькової стратегії
Січі. Керівни-
оєднували вій-
дипломатичними
Це великою
ило загальноєв-
ль військової

сько-шляхетською і високі моральні якості козацьких бійців, крім інших причин, зумовлювалися також моральним фактором — справедливим характером боротьби проти іноземних завойовників і феодального гноблення. Тому в козацькому війську були розвинені взаємодопомога і взаємовиручка, згуртованість, а висока мужність і стійкість у боях поєднувалися з бойовим досвідом, невтомністю на війні, широкою ініціативою окремих вояків.

В основі козацької тактики лежала універсальна бойова підготовка та методи партизанської війни. Маневрування, мобільність і динамічність,як і раптові напади, засідки, нічні рейди були головними рисами запорозької тактики. Вдень козаки відволікали увагу ворога малими боями для того, щоб уночі добре поєднували з вдалим використанням характеру місцевості, особливо стрімких берегів річок, ярів. Шевальє зазначав, що козаки «звичайно використовують болота і ріки для прикриття свого пересування під час маршів». Шведський посол Гільдебрант, описуючи козаків в 1565 році, зауважив, що, «маючи перед собою якийсь корч, кожний з них міг би успішно битися з чотирма татарами». Окопавшись, козацька піхота стріляла з рушниць, а «коли стріляє ворог, ховаються по ямах, і жодна куля їх не влучить», — писав мандрівник середини XVII ст. Павло Алепський.

Козаки взагалі були добрі майстри будувати земляні укріплення. Папський нунцій Торрес, котрий відвідував Польщу та Україну, зауважував: «Козак воює стільки же

У розвитку козацької тактики чільне місце належало арматі. Виконуючи самостійно різні бойові завдання, армата створювала також умови для навального наступу козацької піхоти і кінноти, використовуючи різноманітні прикриття, зокрема «гуляй-городи» під час штурму. «Гуляй-городи» пересувались в той час разом з гарматами і являли собою спеціальні пристрої з дерев'яних щитів на колесах або полозах з амбразурами для рушниць або гармат.

У раптових нападах, засідках, які були улюбленими засобами ведення бою козаками, в момент розгубленості, що виникала в таборі ворога внаслідок несподіваного нападу на нього, армата своїм влучним безперервним вогнем зовсім дезорганізовувала сили ворога.

...ні сили України

козацтва. Проти-
розького козацт-
татарському нас-
势ануванню на
чі Посполитої
, суті, на-
вольні війни, які
сили українсь-
— Запорозьке
и султанської
Кримського хан-
тської Польщі.
ацтва мали між-
рактер і вплива-
чну ситуацію в
ії.

орозька Січ на
арені виступала
військово-полі-
а визвольна бо-
нського народу
на важливі-
са подіями
пейської історії
ст. — першої
ІІ ст. і мала на
вплив.

і плани козаць-
періоду визволь-
ця XVI — пер-
и XVII ст. ст.
активну участь
селянства і
лення. Перевага
ратегії над поль-

атакувати їх і зненацька наскочити у пітьмі. Особливо часто застосовували вони засідки у лісі, майстерно втягуючи у них противника, в повній мірі використовуючи елемент раптовості і доводячи до перемоги над переважаючими силами ворога.

У польових боях козаки завжди прагнули оточити ворога, для чого застосовували складний тактичний маневр — охоплювання противника з флангів і вихід у його тил. У фронтальні атаки козаки кидалися з холодною ручною зброєю, після рушничного або артилерійського підготовчого вогню, розірвавши передні ряди ворожих військ. Козаки прагнули не підставляти свій фронт і авангардні частини під удари польської кінноти, яка була основною і переважаючою ланкою збройних сил Польщі.

У сутичках з окремими татарськими загонами запорозькі козаки після попередньої короткої перестрілки переходили до рукопашного бою.

Свої раптові концентровані удари по ворогу козаки мушкетом, скільки й мотикою та лопатою .., насипає землю, й робить укріплення серед безмежних рівнин свого краю». Блискавично споруджували запорожці вали, засіки, шанці, редути, табір. «Немає в світі війська, яке б уміло краще будувати шанці, ніж козаки», — писав тогочасний трансільванський літописець. «Як тільки викопає собі укріплення над якоюсь річкою, — продовжував літописець, — козак цілком стає неприступним».

Серед козаків здавна був дуже поширений спосіб захисту вояків від вогню ворога, тоді ще невідомий у Західній Європі. Цей засіб самоокопування стрільців козацтво виробило в умовах південних степів під загрозою повсякчасної небезпеки нападу татар. Він був надійнішим порівняно з панцирями і кольчугами, що використовували польська шляхта та її солдати-найманці, передусім німці, які в епоху широкого застосування в боях рушничного вогню захищали вже мало.

Треба зазначити, що завдяки становленню та діяльності українських збройних сил сформувався особливий фізичний і психологічно-духовний тип українця-козака. Біля джерел козацтва стояли незвичайні люди. Адже той, хто наважувався втекти від гнобителя-феодала, кинувши свою оселю, могили предків, хто не хотів терпіти чужинців-загарбників, був безперечно непересічною особистістю, сміливою і волелюбною.

Життя на нових місцях, по суті в екстремальній обстановці безперервного, постійного ворожого нападу, коли доводилося долати ще й тяжкі випробування суворого цілинного степу, розвинуло у козаків фізичну загартованість, витривалість і неабияку силу. Оттевіль (Гаспар де Тандр) пише про українських козаків у книжці, що вийшла у Кельні 1697 року: «Вони такі міцні від природи, що голод, спрагу, вітер, дощ і всі інші злигодні переносять набагато легше, ніж усі інші народи».

У козака, який поєднував у собі хлібороба, промисловця, ремісника і водночас висококваліфікованого воїна, викарбувався героїчний та вольовий характер, виховувалися такі риси, як рішучість, мужність, самовідданість, енергійність, здатність витримувати будь-які випробування і поневіряння. Козакам були притаманні високі почуття патріотизму, демократизму, нестримне, беззастережне волелюбство, вміння ставити інтереси товариства вище за власні, готовність жертвувати собою заради спільного блага, волі і незалежності Вітчизни.

Всі сучасники в один голос, навіть вороги козаків, говорять про виняткову мужність, сміливість і одчайдушну хоробрість козаків. Польський автор Старовольський заявляв, що козаки — це люди, які легковажать всім, й самою смертю. Його земляк Папроцький твердив, що в «мужності на цілім світі немає рівних» козакам. Посол німецького імператора Лясота, який в кінці XVI століття безпосередньо спілкувався з козаками, записав у свій щоденник про них: «Сміливі і відважні люди, від молодості призвичаєні до війни».

Польський гетьман Жолкевський, що люто ненавидів козаків, не міг не відзначити, що вони «відважні, ремеслу лицарському добре навчені». Турецький історик першої половини XVII ст. писав у своїй книжці: «Можна сміло сказати, що на всій землі не знайти людей відважніших, які менше б дбали про життя, менше би боялися смерті. Як оповідають люди, що знають морську справу, ся голота своєю спритністю і відвагою в таких морських битвах страшніша від усякого іншого народу». Боплан, який протягом свого майже двадцятирічного життя на Україні, багато разів зустрічався з козаками, докладно описує їх характер і зовнішність: «Вони дотепні і проникливі, не вибагливі і щедрі, не жадібні до великого багатства, над усе цінять свою свободу: без неї не можуть жити, і задля неї піднімають вони повстання... Вони дуже міцні тілом, легко зносять жар і холод, голод і спрагу. На війні витривалі, відважні, хоробрі і, навіть, легковажні, бо не цінять свого життя... На зріст гарні, проворні, сильні, люблять гарно убиратися... З природи мають добре здоров'я. Від хвороби вмирають дуже рідко, хіба в глибокій старості. Здебільшого кінчають життя на лоні слави, вбиті на війні».

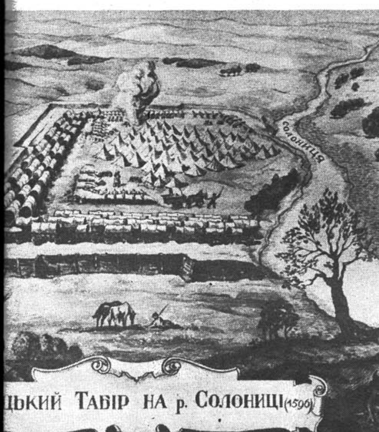
Польський сеймовий комісар, магнат Яків Собеський порівнює козаків із спартанцями за суворістю і стриманістю характеру життя, звичаїв, особливо під час походів. Він розповідає про «спокій в таборі, тверезість, дисципліну» у війську. «Вони здатні зберігати пильну таємницю, — продовжує він. — Порушників карають спартанським звичаєм та суворістю».

Справді, у козацькому війську існувала найсуворіша дисципліна. Козаки вміли задовольнятися малим, виявляли стійкість і витривалість у найнесприятливіших умовах. Під час морських походів існував непорушний закон: запорожцям суворо заборонялося брати з собою будь-які спиртні напої. За свідченням сучасників, з п'яними розправлялися безжально: їх викидали за борт.

Отже, сформувалися ті високі морально-етичні якості, фізична могутність і витривалість, що згодом закріпилися на генетичному рівні і стали ознакою запорозького козацтва, оспіваного у піснях і думах, де український народ називає його «славним лицарством». Народ ставився з повагою і любов'ю до запорожців, які виростали в його очах до символу мужності, честі людської і національної гідності. Виробився суспільний тип козака, кращі риси якого стали одним із найзначніших елементів у формуванні української нації. У XVIII столітті український народ називали «козацьким народом», а в Європі сприймали подорож на Україну, як мандрівку «в країну козаків».

Особливістю українських збройних сил було поєднання військової діяльності з вільною працею козаків на землі, що визначило самозабезпечення Запорозького Війська і в разі необхідності значно розширювало його кількісні межі. Створивши збройні сили для самопорятунку нації, український народ, який за всю свою історію ніколи не прагнув загарбати чужу землю, використовував свою військову могутність лише для захисту України, для звільнення української землі від чужоземного панування. Запорозьке Військо вело тільки національно-визвольні війни. Козацтво виконало покладену на нього історичну місію і врятувало український народ від загибелі, що має й світове значення. Бо спасіння кожного народу нашої планети Землі забезпечує збереження етнофонду людства.

(Далі буде).

ЗВІДКИ БЕРУТЬСЯ СУЧАСНІ ДИНОЗАВРИ?

Що ми сьогодні здебільшого бачимо на кіноекрані!

...Незнайомець вискочив з-за рогу, блиснув фінкою і шулікою кинувся на жертву. Та ось, немов з-під землі, виринув поліцейський. Разом із своєю миловидою і, звісно, сексуально небайдужою супутницею він вдало проводить операцію. Нагорода героям — ще більше кохання.

І так щоразу. Якщо не кровожерливий маніяк, то наркоман чи повія... Бр-р! Швидше б у ванну...

А з другого боку... в залі повнісінько таких, що й відірватися від екрану неспроможні. З відкритими ротами сидять, проковтуючи цю продукцію.

Ділюся своїми враженнями з **режисером Київської кіностудії художніх фільмів імені О. Довженка Олегом Фіалком.**

— Воно й не дивно,— зауважує Олег Борисович. — Кіновідеопрокат віддає перевагу західним, особливо американським стрічкам. Чому? Спрацьовують два принципи. По-перше, продукція тривалий час була забороненою. А заборонений плід завжди солодкий. По-друге, зарубіжні фільми минулих років можна купити за нижчу ціну, ніж сучасні вітчизняні. Скажу з власного досвіду: за «Імітатор» ми, наприклад, довго не сходилися з прокатниками в ціні. Названа нами цифра здалася їм надто високою. У той же час зарубіжні фільми — пусті і бездумні беруть залюбки. Це небезпечно: в результаті глядач звикає до пропонованої продукції і не сприймає іншої.

Таким дещо експресивним початком я зовсім не ставлю собі за мету вимагати: геть усіляку маскультуру, дорогу — класиці, стрічкам з виразним національним колоритом і духом! Людину за короткий час не зміниш. Та й, врешті, то її право вибирати, що дивитися. Мабуть, найкращий варіант — коли є різні твори у будь-якому виді мистецтва. Так робиться в усьому цивілізованому світі. З однієї крайності та в іншу — то не вихід із становища. Хіба, скажіть, процвітало наше кіномистецтво й зростали естетичні смаки людей, коли долю будь-якого фільму вирішував Держкіно УРСР. А точніше — диктував і повчав: не відповідає стрічка, наприклад, вимогам соцреалізму — переробити або, в разі відмови — на «полицю». Те, що відповідало стандартам однопартійної ідеології, завжди демонструвалось у найпрестижніших кінотеатрах. Ну, і, звісно, одержувало призи, нагороди... Поділ на «праведне» і «грішне» пронизував усі царини життя.

Нині кіновідеопрокат, схоже, звільнився від такої опіки.

Написав «звільнився» і задумався. Мої сумніви дещо розвіяв **генеральний директор виробничого об'єднання «Київвідеопрокат». Борис Марчук.**

— Нинішня хвиля прокату західних фільмів — природне явище. Вона пройшла через усю Західну Європу, і ось черга дійшла до нас. Як і все інше — із запізненням.

Борис Олексійович розповів і про те, як добре може обертатися злом. Сьогодні кінотеатри одержали самостійність. Чудово! Ось тут би й подбати про здорові естетичні смаки глядачів. Але — зась! Самостійність передбачає фінансову незалежність. Цебто госпрозрахунок. Тож для того, щоб якось вижити, прокатники охоче заповнюють репертуарну афішу зарубіжними фільмами. А поринувши в заробітчанство, забувають про істинне призначення кіномистецтва.

З другого боку, наші кіномитці, збагнувши, який товар ходовий, часто намагаються «здивувати» навіть іноземних кіномитців, які зуби з'їли на фільмах з пікантними подробицями. Таким чином, як зазначає співрозмовник, і з'являються «Динозаври ХХ століття», різна еротична «малинка», якій навіть у маскультурному кіномистецтві Заходу важко знайти аналоги.

Генеральний директор сказав:

— Пакет з трьох сучасних американських фільмів коштує в середньому півтора мільйона карбованців, вітчизняних — лише 150 тисяч. Не можна сказати, що всі вітчизняні дають низький касовий збір. Кінокомедія «Баболюб», до речі, прибуткова, як і зарубіжні стрічки. Але є тут одна заковика. Працівники кінотеатрів знають слабкі місця нашого глядача. Йому нехай що-небудь, аби тільки іноземне. Така вже соціальна психологія багатьох. Та й чи їхня вина в цьому?

Загалом же розмірковувати легше, коли це тебе не торкається особисто. Напередодні ринкових відносин кожен мимоволі задумується перш за все над своєю долею. Чи ж не тому деякі кіностудії спішно внесли корективи у тематичну спрямованість власної кінопродукції. І ось з'являються на екранах перші ластівки — свої, так би мовити, доморощені кіномутанти.

Можна було б відмахнутися — біс із ними! Але ж прикро, що за цим відступає у тінь справжнє національне кіномистецтво, яке потребує фінансової й технічної допомоги. Бракує високоякісної плівки, оптичної апаратури. Та що там говорити, звичайна дошка, без якої на зйомках не обійтися, стає дефіцитом.

Як бути в даній ситуації, як вибратись із глухого кута, куди заганяє кінорежисера саме життя? Бо жити якось треба.

Хтось шукає творчого (і фінансового також) щастя за межами республіки, хтось згідний і на синицю у жмені... Мовляв, сякий-такий «бойовичок» не дасть з голоду пропасти.

На хвилі подібних міркувань доводиться кіностудіям створювати своєрідні тандеми з іноземцями. Це нібито й непогано: у зарубіжних кіномайстрів є чому повчитися. Ось і кіностудія імені О. Довженка зніматиме з американцями чотири фільми. Але ж не забуваймо — це знову ж пригальмує виробництво фільмів національного звучання.

Можна почути й іншу думку. Мовляв, ті довженківці і без американців давали багато примітивних стрічок. Ходила ж у народі така приповідка: фільми діляться на хороші, середні і кіностудії імені О. Довженка:

— На превеликий жаль, в цьому є частка правди,— погоджується Олег Борисович. — Що й казати, кіностудія була добросовісним виконавцем замовлень колишнього Держкіно УРСР. Треба «щасливе життя» або щось тому подібне — трах-бах і готово! Зліпили. За сліпим виконанням подібних замовлень втрачалося найголовніше — людська душа. До речі, халтура, відзнята в ті роки, фактично нагадує нинішні заробітчанські фільми.

Схоже, відбулася зміна ролей. Замість ідеологічно «правильних» кінострічок з'явилося соромітництво з постільною любов'ю, насильством. Не знаю, що більше завдає шкоди — соціальне лицемірство чи явна вульгарність? Мабуть, і те і те однаково.

Виховані на ієрархічному світосприйманні, ми не можемо створити нічого кращого, як нову ієрархію. Причому, високохудожнім творам, схоже, знову бути другорядними.

Прагнучи впровадити нові форми господарювання в сфері кінобізнесу, однобоко копіюємо Захід. Уперед — до динозаврів! Але не зважуємо на суттєву деталь: справжнє мистецтво там, на Заході, не залишається обділеним. Воно має багатих меценатів, прихильників в урядових колах. Бо саме таке мистецтво визначає культурне обличчя країни, рівень її духовності.

Звісно, комерціалізація мистецтва — не страховисько з сімома головами, вирощене в рідних пенатах. Вона давно існує в світі конкуренції. І нічого. Всі живі-здорові. Але не слід забувати, що там протидіють їй могутні суспільні інституції — релігія, традиція, меценати. Справжнє мистецтво там є кому підтримувати й гідно репрезентувати.

Сьогодні без меценатства, очевидно, не обійтися й українському національному кіно. І, мабуть, найщедрішим меценатом повинна бути держава. А в різних кооперативах, акціонерних товариствах, орендних підприємствах треба розгорнути рух за створення своєрідних груп сприяння, масової підтримки закладам культури, творчим студіям. Можна робити й прямі дотації, брати на фінансуваня реалізацію певних творчих задумів.

За підрахунками творчих працівників українських кіностудій, нині на екранах республіки демонструються 70 відсотків зарубіжних і 30 відсотків вітчизняних фільмів. Офіційна статистика стверджує дещо інше: радянських 46,4 відсотка, решта — іноземні. За кордоном купити фільм для прокату доволі просто. Було б за що! А от вивезти свій, щоб пропагувати наше кіномистецтво,— все одно, що лікоть вкусити. Та й про які міжнародні фестивалі може йти мова, коли навіть на рідний екран фільмам українських кіностудій пробитися не просто.

І справа тут не в кіновідеопрокаті та кіностудіях, не у взаєминах між творчими працівниками й керівниками. Проблема в іншому. Насамперед, в існуючій системі кінотворення й кінопрокату.

Нещодавно на секретаріаті Спілки кінематографістів УРСР вирішено створити Укрдержкінофонд, який існуватиме за рахунок відрахувань з держбюджету та податків з кіновідеопрокату за демонстрацію зарубіжних фільмів. Ці надходження спрямовуватимуться на розвиток національного кінематографа. Ідея влаштовує творчих працівників і прокатників. Але паралельно мають існувати інші структури, як-то окремі студії, об'єднання, підприємства, не підпорядковані Держкінофонду.

На сьогоднішній день це єдине, що може врятувати наш національний кінематограф в умовах ринку. Принаймні, так стверджують у Спілці кінематографістів України.

Що ж, поживемо — побачимо.

Володимир ТЕТЕРУК, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Напередодні ринкових відносин кожен мимоволі задумується перш за все над своєю долею. Чи ж не тому деякі кіностудії спішно внесли корективи у тематичну спрямованість власної кінопродукції. І ось з'являються на екранах перші ластівки — свої, так би мовити, доморощені кіномутанти. Звісно, комерціалізація мистецтва — не страховисько з сімома головами, вирощене в рідних пенатах. Вона давно існує в світі конкуренції. І нічого. Всі живі-здорові. Але не слід забувати, що там протидіють їй могутні суспільні інституції — релігія, традиція, меценати. Справжнє мистецтво там є кому підтримувати й гідно репрезентувати.

ЯК ПРОДОВЖИТИ МЕДОВИЙ МІСЯЦЬ

Новою газетою бути приємно.

Це схоже на довгий медовий місяць.

Читачем нової газети бути так само приємно.

Ми у цьому пересвідчуємось чи не кожного дня, розмовляючи з нашими читачами по телефону або так просто.

Коли ви з кимось не можете наговоритися по телефону чи віч-на-віч, ото і є вірна прикмета, що ваш медовий місяць ще триває.

Зараз ми вам скажемо одну пікантну річ — але не запідозрюйте нас, будь ласка, у легковажному донжуанстві. Справа в тім, що до редакції «Голосу України» часом телефонують, а буває навіть заходять (у робочий час!) читачі, з якими ми не заручені.

Самі розумієте — ситуація виходить двозначна. Вони змушені прикидатися, що забігають до нас, аби позичити газетний номер, де опубліковано якусь постанову Верховної Ради України чи ще якийсь матеріал, надрукований тільки у нас і більше ніде.

І це тягнеться ось уже три місяці.

Дехто вирішив більше не мучитися і зареєстрував свої взаємини з нами, передплативши «Голос України».

Але неофіційних контактів не поменшало, навіть — побільшало, бо люди ж не мовчать, балакають, збуджують інтерес, а ми ото змушені розриватися між зареєстрованими і незареєстрованими читачами нашими, щиро люблячи і тих, і тих.

А ми, між іншим, готові віддатися, як казав Возний, «у вічноє і потомственноє владініє». Індекс наш 60955, а передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп., на 6 місяців — 9 крб. 90 коп.

«Зірки» українського спорту

ПЕРША РУКАВИЧКА

Петро Андрійович Василюк вище звання майстра спорту в боксі піднятися не зумів. Пояснив це по-філософськи: «Не всім ходити в генеральських погонах...». Та коли вже розговорилися, сам мимоволі повернувся до цієї ж теми: «Просто пізно, навіть за тими мірками, захопився боксом — у 17 років, ріс без батьків, то й часу особливо не було ним займатися. І все ж головне, вважаю, що, на жаль, так і не пощастило знайти свого тренера. А самотужки, не секрет, неможливо досягти великих успіхів...». У цьому він переконався швидко, а тут ще на перешкоді став горезвісний віковий ценз, і Василюк, залишивши ринг, дав собі слово стати справжнім тренером і підготувати учнів, які пішли б далі за нього. Минув йому тоді тільки 25-й рік...

Нині уже можна говорити про функціонування школи боксу львівського тренера П. Василюка. Адже ним підготовлено 25 майстрів спорту, одного майстра спорту міжнародного класу. І тому закономірним було минулорічне рішення Держкомспорту УРСР про присвоєння Василюку звання заслуженого тренера республіки.

Що ж характерне для цього фахівця? Вміння трудитися, як кажуть, до сьомого поту, незважаючи на те, що вже пізня година, чи просто вихідний день. Хоча, коли відверто, умови для занять у підопічних Василюка просто кепські. Та це тільки додавало злості, змушувало ще більше працювати, аби ліквідувати цю «фору», що мимоволі давали суперникам.

І ось цей потяг до цілеспрямованої роботи поступово передається й тим, хто у Василюка вчиться боксерської майстерності. А займається у нього ціла група сильних майстрів. Судіть самі. Торік на всесоюзному чемпіонаті в Луцьку змагалося шість вихованців Василюка, цього ж року в Казані — вже сім. І двічі повертався додому з цих турнірів з золотими медалями Ростислав Зауличний — улюблений учень Петра Андрійовича...

Ростислава привів до Василюка його батько, який в минулому теж був непоганим боксером. Тренеру юнак одразу сподобався — серйозний, врівноважений, а ще запам'ятався тим, що його ледь не силоміць доводилося виставляти із залу після тренувань. Готовий був тренуватися до ранку!

Сам Василюк, який виступав у категорії до 57 кілограмів, прибічник технічного або, як його ще називають, «ігрового» стилю. Розрахунок тут робиться не на жорсткий обмін ударами, а на заплутання суперника хитромудрими комбінаціями з обов'язковим завершальним сильним «пострілом».

У такому стилі діє і Зауличний, не дивно, що на багатьох турнірах саме він здобував спеціальні призи як найтехнічніший боксер. Його «зірка» засяяла швидко. Львів'янин вигравав юнацьку всесоюзну першість, потім не мав рівних на молодіжних чемпіонатах країни. Минулого і цього року Зауличний диктував свої умови на дорослих чемпіонатах СРСР, відповідно у вагових категоріях до 75 кілограмів і до 81.

Взагалі останнім часом Ростислав зазнав лише однієї поразки. На жаль, на дуже представницьких змаганнях, де від нього чекали призового місця — на Іграх доброї волі в США. На перешкоді стало те, що буквально за кілька днів до початку турніру львів'янину довелося «зганяти» аж дев'ять зайвих кілограмів. Коли ж врахувати, що часу на акліматизацію в Зауличного в Сієтлі не було, — він вийшов на ринг наступного дня після приїзду, — то слід визнати: в програші нашого земляка канадському боксеру нічого надзвичайного не було.

Після повернення з Сієтла Зауличний остаточно вирішив почати виступати серед напівважковаговиків. Роки брали своє, Ростислав фізично змінів, і «зганяти» зайву вагу було все важче. До речі, він ту поразку в Сієтлі дуже гостро переживав. Адже теж сподівався на успішний виступ. Тим більше, що незадовго до Ігор доброї волі виграв кілька представницьких міжнародних турнірів. У ті скрутні для Зауличного хвилини поруч з ним завжди був Василюк, який і допоміг поступово вийти з цього песимістичного стану, знову повірити в свої сили.

Те, що перехід Зауличного у нову важку категорію був своєчасним, яскраво засвідчив цьогорічний чемпіонат країни. Складалося враження, що Ростислав виграв золоту медаль граючись. Щоправда, дехто може зауважити: в Казані не виступав його головний конкурент — відомий майстер рингу А. Курнявка з Бішкеку. Та це, як кажуть, його проблеми. Тим більше, що в очних поєдинках з ним Зауличний має перевагу.

Так, нині кардинальна допомога функціонерів просто необхідна. Насамперед, реконструкції вимагає той невеличкий зал, де тренується Зауличний з товаришами. На жаль, ніяк не вирішуються й побутові проблеми Василюка і Зауличного.

...У ці дні 23-річний студент Львівського інституту фізкультури, вихованець спортклубу за місцем проживання «Шкіряна рукавичка» Ростислав Зауличний напружено готується до чемпіонату Європи, який пройде в травні у Швеції. Це буде його дебют на змаганнях такого рівня. І, віриться, переможний дебют. Тим більше, що Ростислав добре знає: успішний виступ у Швеції відкриває дорогу на Олімпіаду-92. А виступити на Іграх у Барселоні — давня мрія львів'янина.

Василь МИХАЙЛОВ.
Львів.

Олімпійські обрії

РЕЙГАН—ЗА! ЩО СКАЖЕ МОК?

У Олімпійських ігор свої часові виміри. Зовсім свіжі в пам'яті спогади про Сеул, а вже й старти в Барселоні не за горами. Помисли ж потенційних організаторів однієї з наступних Олімпіад сягають ще далі — на стик тисячоліть, у рік 2000-й.

Нещодавно до списку таких претендентів, відкритого столицею КНР Пекіном, додалася назва ще одного великого міста. На початку березня в Національному олімпійському комітеті ФРН офіційно було заявлено про намір Берліна стати місцем проведення Олімпіади-2000. Отже, підкреслила мюнхенська «Зюддойче цайтунг», повідомляючи про цю подію, зроблено перший практичний крок, хоч почалося все значно раніше. 12 червня 1987 року тодішній президент США Рональд Рейган у своїй промові, виголошеній біля Бранденбурзької брами, підтримав ідею керівника НОК Західної Німеччини Віллі Дауме щодо Ігор у Берліні: «Хіба можна краще підтвердити відкритість цього міста, як не через пропозицію прийняти тут у найближчому майбутньому учасників Олімпіади — і в східній, і в західній його частині?»

Після об'єднання Німеччини політико-історичний аспект питання зведено до мінімуму. Тепер залишилося чекати вересня 1993 року, коли в Монте-Карло Міжнародний олімпійський комітет (МОК) прийматиме остаточне рішення, зваживши обгрунтованість пропозиції кожного претендента.

Від задуму до конкретного плану місцевим олімпійським діячам довелось подолати чимало перепон. В той час, як значну частину світової громадськості захопила перспектива «Ігор миру» в обох частинах Берліна, тодішні керівники НДР два роки не реагували на цю ініціативу. У червні 1989 року Еріх Хонеккер виступив з контрпропозицією — внести до числа претендентів Лейпціг. Таким чином у змагання включалося вже шосте німецьке місто — на той час йшлося також про Гамбург, Франкфурт-на-Майні, Штутгарт і Рурську область.

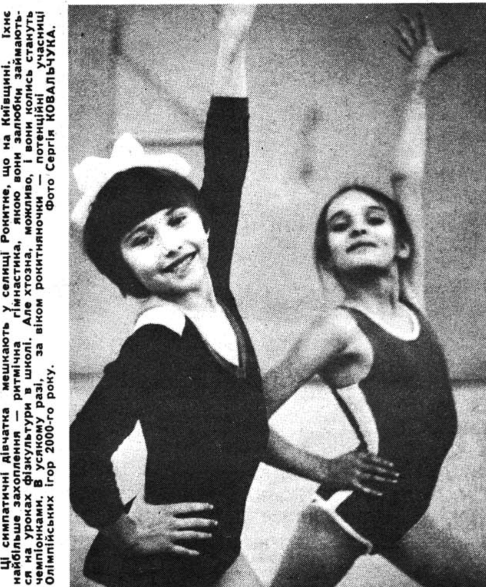
Все змінилося за одну ніч, коли 9 листопада 1989 року впала Берлінська стіна. Вже через місяць спортивне відомство НДР повідомило про своє зацікавлення майже похованим планом. А за кілька днів до того президент МОК Хуан Антоніо Самаранч підбадьорив ініціаторів берлінської Олімпіади, заявивши: «Я переконаний, що Берлін буде дуже сильним кандидатом».

А тим часом у Західній Німеччині гарячково зайнялися аналізом практичних можливостей. 6 січня 1990 року «зелене світло» дав і НОК НДР. Щоправда, серед нападу загальної ейфорії чулися й інші нотки. Чимало хто, згадуючи 1936 рік, висловлював побоювання щодо можливого зловживання Іграми для демонстрації відродженої німецької моці й величі. Крім того, детальний аналіз торкнувся ряду неясних питань. Чи під силу місту така акція? Чи зростаюча вартість життя, як це спостерігається нині в Барселоні, не відтіснить ще далі на задвірки соціально слабкі верстви населення?

Після того, як інші німецькі міста поступилися на користь Берліна, НОК на першому своєму спільному (з часу об'єднання ФРН і НДР) засіданні, що відбулося в лютому у Дрездені, також підтримав Берлін як німецьке місто-претендент на право влаштування Олімпіади-2000.

Звісна річ, останнє слово буде за МОК. Але підготовка до Ігор останнього року тисячоліття у ФРН стає реальною. Створюється акціонерне товариство «Олімпія», невдовзі стане відомо, хто його очолить. Навесні 1993 року в чотирьох місцях має розпочатися спорудження олімпійських об'єктів. Чільне місце при плануванні будівельних робіт займе старий олімпійський стадіон. Сума передбачених витрат становитиме приблизно 5 мільярдів марок.

Зіновій РОГОЗИНСЬКИЙ.

Ці симпатичні дівчатка мешкають у селищі Рокитне, що на Київщині. Їхнє найбільше захоплення — ритмічна гімнастика, якою вони залюбки займаються на уроках фізкультури в школі. Але хтозна, можливо, і вони колись стануть чемпіонками. В усякому разі, за віком рокитняночки — потенційні учасниці Олімпійських ігор 2000-го року.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Головний редактор — 446-92-11

Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.

Відповідальний секретар — 446-72-63.

Завідуючий коректорською — 446-60-22.

Відділи:
міжнародний — 446-91-20,
листів — 441-88-28,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-55,
екології — 441-88-58,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Ігор Грушко, Наталія Дзюбенко.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150611.